
Innst. 399 S

(2015–2016)

Innstilling til Stortinget
fra kommunal- og forvaltningskomiteen

Meld. St. 30 (2015–2016) og Dokument 8:29 S (2015–2016)

**Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om
Fra mottak til arbeidsliv – en effektiv integreringspolitikk
og Representantforslag fra stortingsrepresentantene
Karin Andersen og Audun Lysbakken
om å sikre integrering**

Innhold

	Side		Side
1. Meld. St. 30 (2015–2016) Fra mottak til arbeidsliv – en effektiv integreringspolitikk	5	1.7.1 Sammendrag	33
1.1 Fra mottak til arbeidsliv – en effektiv integreringspolitikk	5	1.7.2 Komiteens merknader	33
1.1.1 Sammendrag	5	1.8 Deltakelse i fellesskapet	35
1.1.2 Komiteens generelle merknader	7	1.8.1 Sammendrag	35
1.2 Perioden i mottak	10	1.8.2 Komiteens merknader	36
1.2.1 Sammendrag	10	1.9 Statsborgerskap	39
1.2.2 Komiteens merknader	10	1.9.1 Sammendrag	39
1.3 Bosetting i kommunene	17	1.9.2 Komiteens merknader	39
1.3.1 Sammendrag	17	1.10 Økonomiske og administrative konsekvenser	39
1.3.2 Komiteens merknader	17	1.10.1 Sammendrag	39
1.4 Enslige mindreårige	20	1.10.2 Komiteens merknader	40
1.4.1 Sammendrag	20	2. Dokument 8:29 S (2015–2016) om å sikre integrering	40
1.4.2 Komiteens merknader	20	2.1 Sammendrag	40
1.5 Kvalifisering, utdanning og arbeid	24	2.2 Komiteens merknader	42
1.5.1 Sammendrag	24	3. Forslag fra mindretall	42
1.5.2 Komiteens merknader	25	4. Komiteens tilråding	45
1.6 Hverdagsintegrering og frivillighet	31		
1.6.1 Sammendrag	31		
1.6.2 Komiteens merknader	31		
1.7 Offentlige tjenester som gir like muligheter	33		

Innst. 399 S

(2015–2016)

Innstilling til Stortinget fra kommunal- og forvaltningskomiteen

Meld. St. 30 (2015–2016) og Dokument 8:29 S (2015–2016)

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Fra mottak til arbeidsliv – en effektiv integreringspolitikk og Representantforslag fra stortingsrepresentantene Karin Andersen og Audun Lysbakken om å sikre integrering

Til Stortinget

1. Meld. St. 30 (2015–2016) Fra mottak til arbeidsliv – en effektiv integreringspolitikk

1.1 Fra mottak til arbeidsliv – en effektiv integreringspolitikk

1.1.1 Sammen drag

Meldingen tar utgangspunkt i migrasjonsbildet i Europa og Norge 2015 og 2016. Den tar for seg hvordan integreringspolitikk og tiltak bør organiseres slik at flere nyankomne innvandrere med fluktbakgrunn raskere kommer i arbeid eller utdanning og får en fast tilknytning til arbeidslivet.

Det pekes i meldingen på at den norske velferdsmodellen er avhengig av høy arbeidsdeltakelse.

Det vises i meldingen til at det er avgjørende for samfunnet at nyankomne innvandrere med fluktbakgrunn raskt kommer i arbeid og ikke blir stående utenfor arbeidslivet og blir avhengig av kontantytelser. Kontantytelser uten krav til aktivitet kan bidra til å gjøre det lite lønnsomt, eller direkte ulønnsomt, å delta i arbeidslivet.

Det vises i meldingen til at integreringsarbeid har ingen raske løsninger. Det er grunn til å anta at det vil ta noe tid før de som får opphold i landet på bakgrunn av beskyttelsesbehov, kommer inn i arbeidslivet. Samtidig bidrar den demografiske utviklingen til at

det blir en redusert andel yrkesaktive i befolkningen framover.

Integrering er et samspill mellom mange parter. Regjeringen legger vekt på at tiden i mottak skal brukes effektivt, at bosetting i kommuner skal skje så raskt som mulig etter vedtak om opphold, at kvalifisering til arbeidslivet er målrettet og at medbrakt kompetanse og utdanning skal brukes. Det vises i meldingen til at det er en selvfølge at det stilles krav til kunnskaper om norsk språk og det norske samfunnet for de som oppholder seg i Norge over tid.

Skal nye innbyggere lykkes, krever det innsats fra alle parter: myndighetene, lokalsamfunn, frivilligheten, arbeidsliv og næringsliv, og ikke minst av den enkelte innvandrers selv.

1.1.1.1 ASYLSØKERE TIL NORGE

FNs høykommissær for flyktninger rapporterte at det ved utgangen av 2014 var 56 millioner flyktninger og internt fordrevne i verden.

Ved inngangen til 2016 var det 700 000 innvandrere og 150 000 født i Norge av innvandrede foreldre. Av den totale befolkningen i Norge har nå vel 16 pst. innvandrerbakgrunn. De hadde bakgrunn fra over 200 nasjoner. I underkant av 20 pst. av innvandrerne i Norge hadde pr. januar 2016 fluktbakgrunn, som utgjør 188 000 mennesker. De tre største gruppene med fluktbakgrunn i Norge er fra Somalia, Irak og Eritrea.

Prognoser fra mars 2016 viser at det ventes å komme mellom 5 000 og 50 000 asylsøkere til landet i 2016.

Det vises i meldingen til at samtidig med at innvandringspolitikken blir strengere, må integreringspolitikken fornyes for å møte en ny situasjon.

Regjeringen vil beholde ordninger som fungerer godt, men legge til rette for at ordningene blir mer

fleksible og gir bedre incentiver for den enkelte. Målet er en mer effektiv integreringspolitikk, hvor flere innvandrere med fluktbakgrunn kommer raskere i arbeid og blir stående der.

Regjeringen la 5. april 2016 fram Prop. 90 L (2015–2016) (www.regjeringen.no/JD) om endringer i utlendingsloven mv., innstramninger II. Meldingen må ses i sammenheng med nevnte proposisjon.

Et av forslagene i proposisjonen går på at det, som en midlertidig ordning, skal innføres underholds krav og krav om tre års arbeid eller utdanning i Norge (treårskravet), før familiegjening kan innvilges når referansepersonen har beskyttelse i Norge. Et annet forslag går ut på stille krav om bestått prøve i samfunnskunnskap og om å beherske norsk muntlig før permanent opphold innvilges. Dette er noen av forslagene som etter regjeringens mening kan virke som incentiver for deltakelse i det norske samfunnet.

1.1.1.2 EN EFFEKTIV INTEGRERINGSPOLITIKK

Det vises i meldingen til at integrering er et samspill mellom mange parter. Den enkelte innvandrers skal møtes med krav om å bidra og delta, og det forventes stor innsats fra den enkelte. Samfunnet må samtidig legge til rette slik at alle skal bruke sine ressurser i arbeids- og samfunns liv.

Utfordringer

Det pekes i meldingen på at selv om mange innvandrere er i jobb, er det likevel for mange som står utenfor arbeidslivet. Innvandreres sysselsetting er lavere sammenliknet med hele befolkningen. 71 pst. av menn og 66 pst. av kvinnene i Norge mellom 15 og 74 år var sysselsatt ved slutten av 2014. Blant innvandrere var tallene 68 pst. og 58 pst. Det er store forskjeller mellom ulike grupper og mellom kjønnene. Forskjeller i innvandringsgrunn, botid og utdanning betyr mye for forskjeller i sysselsetting, men også tradisjoner fra det landet de forlot, synes å spille en rolle for mange. Sysselsettingen øker med botiden for alle grupper. Flykningers sysselsetting er 20 prosentpoeng lavere enn gjennomsnittet i Norge.

Det å stå utenfor arbeidslivet gir for mange en vanskelig familieøkonomi.

Regjeringen ønsker å unngå at større grupper av innbyggere står på utsiden av samfunnet.

Dersom individer eller grupper ikke deltar eller har en opplevelse av ikke å høre til, kan det dannes parallellsamfunn hvor man utvikler egne regler og kodekser som i ytterste konsekvens bryter med norsk lov.

Det vises i meldingen til at dette vil kunne utgjøre en reell trussel mot samfunnet fordi tilliten til fellesskapet undergraves. Regjeringens integreringspolitikk skal bidra til at dette ikke blir utviklingen i

Norge. Et samfunn hvor de fleste deltar i arbeidslivet og sorsamfunnet, bidrar til å opprettholde et samfunn med høy tillit. Det er et mål at alle innbyggere i Norge har tilhørighet til det norske samfunn. Slik unngår man også et samfunn med polarisering mellom ulike grupper i befolkningen.

En effektiv integreringspolitikk skal bidra til et samfunn uten for store sosiale og økonomiske forskjeller, og hvor alle gis muligheter til å lykkes. Hverken samfunnet eller enkeltmennesket har råd til at det tar mange år før en nyankommet innvandrers blir kvalifisert for det norske arbeidslivet. Kvalifiseringen må i større grad skje ute på arbeidsplasser, og i samråd med lokalt næringsliv, slik at arbeidslivet kan sikres rett kompetanse. Krav til den enkelte om deltakelse, kvalifisering og arbeid er en tydelig linje i integreringspolitikken.

Introduksjonsloven gir rammer for at innvandrere med fluktbakgrunn kan kvalifisere seg til arbeid eller utdanning. De siste årene har om lag 70 pst. av menn som har deltatt i introduksjonsprogrammet gått over til arbeid og utdanning innen ett år etter avsluttet program. Resultatene for kvinner er lavere, 50 pst. er i arbeid eller utdanning året etter avsluttet program. Samtidig er det stor variasjon mellom kommunene i resultater.

Flere kommuner må bruke den fleksibiliteten som ligger i introduksjonsloven. Regjeringen vil bidra til mer arbeidsretting av introduksjonsprogrammene og tidligere kompetansekartlegging av nyankomne innvandrere med fluktbakgrunn. Frivillighetens og næringslivets rolle i integreringsarbeidet er viktig.

Regjeringen ønsker å ha tilbud i mottak som motvirker passivitet, og som er kompetansefremmende. Beboere i mottak må bruke tiden på å lære norsk og samfunnskunnskap, og lære om de grunnleggende verdiene det norske samfunnet er bygget på.

Målet for integreringspolitikken

Det pekes i meldingen på at regjeringen har som utgangspunkt at mennesker vil bidra. Integreringspolitikken skal legge til rette for dette gjennom incentiver for deltakelse i arbeids- og samfunns liv. Målet er at alle som skal leve og bo i Norge, kommer i jobb, blir skattebetalere og deltakende borgere. Dette er viktig for den langsiktige utviklingen, ikke minst for å opprettholde et trygt og økonomisk bærekraftig velferdssamfunn. Alle skal som hovedregel forsørge seg og sine.

Det vises i meldingen til at den norske grunnloven sikrer demokratiet, rettsstaten og menneskerettighetene, herunder yringsfrihet, likestilling og likeverd. Norsk lov setter rammer for alle som bor i Norge. Alle som bor i Norge skal være kjent med sine plikter og rettigheter, samt verdier som er sentrale i

det norske samfunn. Innenfor disse rammene er det mange måter å være norsk på.

Innvandrere som kommer til Norge, må tilpasse seg en helt ny situasjon, nytt språk, nye væremåter og nytt samfunn. De som kommer må selv ta ansvar for å skape seg et liv, noe som krever stor egeninnsats. Samtidig må stat, kommune, fylkeskommune, næringsliv og frivilligheten legge til rette for at nye innbyggere blir bidragsyttere. I arbeidet med meldingen har regjeringen innhentet innspill fra KS og kommuner, frivillige organisasjoner, næringslivet og partene i arbeidslivet.

1.1.1.3 ØKONOMISKE OG SAMFUNNSMESSIGE KONSEKVENSER AV INNVANDRING

Det pekes i meldingen på at et høyt antall ankomster av asylsøkere fører til økt offentlig forbruk og økte offentlige investeringer. De største utgiftene knytter seg til opphold i mottak og omsorgssentre, samt integreringstilskuddet til kommunene for de som får opphold. I tillegg påløper det utgifter til en rekke andre statlige tilskudd og overføringer til kommunene, blant annet tilskudd til opplæring i norsk og samfunnskunnskap. Det er også økte kostnader i kommunesektoren til offentlige tjenester når befolkningen blir større, blant annet til økt kapasitet i barnehager, skoler, helse- og omsorgstjenester og infrastruktur.

En avgjørende faktor for de samfunnsøkonomiske virkningene av økt innvandring er innvandrers deltakelse i arbeidsmarkedet.

Innvandrere med fluktbakgrunn har i dag lavere deltakelse i arbeidslivet enn befolkningen for øvrig. Dette har negative samfunnsøkonomiske konsekvenser. Norskfødte med innvandrerforeldre har imidlertid samme tilknytning til arbeidsmarkedet som befolkningen for øvrig. Dette reduserer de negative samfunnsøkonomiske konsekvensene over tid.

Regjeringen har oppnevnt et ekspertutvalg som skal se på hvilke langsiktige konsekvenser høy innvandring har for samfunnet. Utvalgets innstilling vil være et viktig grunnlag for de beslutningene som må tas for å sikre den norske velferdsmodellen i fremtiden. Utvalget skal levere sin innstilling innen 1. februar 2017. Utvalgets arbeid vil også gi innspill til regjeringens perspektivmelding som legges fram i 2017.

Anmodningsvedtak fra Stortinget

Meldingen om integreringspolitikk presenterer politikk og tiltak som skal legge grunnlaget for at nye innvandrere med fluktbakgrunn så raskt som mulig kommer i jobb, i utdanning og deltar i samfunnet.

Meldingen fokuserer primært på perioden etter at tillatelse om opphold i Norge er gitt, og på politikk og

tiltak som hovedsakelig gjelder for innvandrere med fluktbakgrunn sine første år i landet.

Det vises i meldingen til at den responderer regjeringen på anmodningsvedtakene fra Stortinget – Et felles løft for god integrering. Det refereres til anmodningsvedtakene løpende i meldingsteksten. Vedlagt meldingen følger også en oversikt over alle anmodningsvedtakene med henvisning til meldingens kapitler.

1.1.2 Komiteens generelle merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Jan Bøhler, Stine Renate Håheim, Stein Erik Lauvås, Helga Pedersen og Eirin Sund, fra Høyre, Frank J. Jenssen, Mudassar Kapur, Bjørn Lødemel og Ingjerd Schou, fra Fremskrittspartiet, Mazyar Keshvari og lederen Helge André Njåstad, fra Kristelig Folkeparti, Geir Sigbjørn Toskedal, fra Senterpartiet, Heidi Greni, fra Venstre, André N. Skjelstad, og fra Sosialistisk Venstreparti, Karin Andersen, viser til Meld. St. 30 (2015–2016) Fra mottak til arbeidsliv – en effektiv integreringspolitikk, hvor regjeringen foreslår politikk og tiltak med sikte på at innvandrere med fluktbakgrunn så raskt som mulig kommer i jobb, lærer norsk og blir deltakende samfunnsborgere. Komiteen viser til avtalen inngått 16. desember 2015 mellom Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet, Senterpartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre i Stortinget om et felles løft for god integrering (integreringsforliket). Komiteen viser videre til Dokument 8:29 S (2015–2016), representantforslag fra stortingsrepresentantene Karin Andersen og Audun Lysbakken om å sikre integrering.

Komiteen understreker at det er avgjørende å lykkes med å ta imot nyankomne innvandrere med fluktbakgrunn på en slik måte at flest mulig av dem som får opphold kan bli godt integrert, komme raskt i arbeid og ta ansvar for seg selv og sine.

Komiteen viser til at integreringsarbeid må være langsiktig, og krever innsats fra alle parter: myndighetene, lokalsamfunn, frivilligheten, arbeidslivet og hver enkelt av dem som skal i gang med livene sine i Norge. Komiteen mener det må være en klar målsetting at asylsøknader blir raskt behandlet. Det er viktig med en effektiv avklaring av hvem som ikke har krav på beskyttelse og dermed skal returneres, og hvem som har krav på beskyttelse og dermed skal integreres i det norske samfunnet. Komiteen viser til at jo raskere en asylsøker får bosette seg i en kommune, desto raskere kan vedkommende delta og bidra med sine ressurser i arbeidsliv og samfunn. Derfor anser komiteen at bosettingsarbeidet i kommunene bør prioriteres. Komiteen understre-

ker at det er viktig at kvalifisering til arbeidslivet starter tidligst mulig og er målrettet, samt at det legges til rette for at medbrakt kompetanse og utdanning kan brukes. Komiteen viser til at å beherske språket er en forutsetning for å lykkes i norsk samfunns- liv. Språket er en nøkkel til kontakt med andre, til vennskap, kulturforståelse og for å fungere i arbeidslivet. Språkopplæringen må derfor prioriteres i integreringsarbeidet.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti registrerer at regjeringen har brukt lang tid på å følge opp Stortingets anmodningsvedtak i integreringsforliket.

Disse medlemmer har etterlyst en integreringsmelding lenge, og mener derfor var det på tide at den endelig kom.

Disse medlemmer vil påpeke at det er få konkrete tiltak, og at altfor mange av tiltakene handler om å utrede, undersøke, gjennomgå, vurdere og kartlegge. Det kan stilles spørsmål ved om for mye ressursbruk vil gå til konsulentbruk og byråkrati i stedet for konkrete tiltak for bedre integrering.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener videre at meldingen i altfor stor grad retter seg mot de mest ressurssterke innvandergrupper, og mangler tiltak for dem som har lengst vei til arbeidsmarkedet, det være seg innvandrerkvinner, analfabeter, eller andre med lav kompetanse og utdanningsbakgrunn. Disse medlemmer er skeptisk til regjeringens forslag om å benytte økonomiske incentiver/eller bonusordninger for beboere i mottak knyttet til kvalifisering. Med en slik ordning belønnes de mest ressurssterke, mens de med dårligere forutsetninger straffes. Disse medlemmer er bekymret for at en slik ordning vil øke sosiale og økonomiske forskjeller.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti deler regjeringens oppfatning av at Norge må motvirke utvikling av parallellsamfunn og gettodannelser slik vi har sett i Sverige og storbyer i andre europeiske land. Meldingen mangler likevel konkrete tiltak som tar for seg hvordan fremme spredt bosetting i hele landet, samt hvordan unngå ytterligere konsentrasjon av innvandrere i innvandrertette områder i byer som Oslo.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, vil understreke at kommuneøkonomi og

finansiering av tiltakene er avgjørende for å få til god integrering i kommunene. Regjeringen må derfor sikre kommunene økonomi og ressurser slik at de blir i stand til å gjøre et godt integreringsarbeid.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre, viser til at stortingsmeldingen må sees i sammenheng med Prop. 90 L (2015–2016) om endringer i utlendingsloven mv. Innstramninger II, og understreker at en god integreringspolitikk også avhenger av en ansvarlig innvandringspolitikk.

Komiteen understreker at man ved utformingen av innvandringspolitikken må legge stor vekt på å fremme integrering og gi incentiver og muligheter til deltakelse i det norske samfunnet.

Komiteen viser til at å nyte godt av rettigheter forutsetter oppfyllelse av plikter. Dette gjelder alle som lever i Norge og de som kommer hit og får lovlig opphold. Komiteen anser at den enkelte innvanderer skal møtes med en forventning om å bidra og delta. Samtidig må samfunnet legge til rette slik at alle kan bruke sine ressurser i arbeids- og samfunns- liv.

Komiteen påpeker at det er grunnleggende viktig å bygge tilliten i samfunnet, bekjempe kriminalitet og unngå at grupper av innbyggere står på utsiden av samfunnet. En god integreringspolitikk bidrar til et samfunn uten for store sosiale og økonomiske forskjeller, der alle gis muligheter til å lykkes. Komiteen viser til at det er av stor betydning både for den enkelte og samfunnet at kvalifisering til arbeidslivet starter så tidlig som mulig og støtter at dette i større grad skal skje ute på arbeidsplasser og i samarbeid med lokalt næringsliv. Komiteen viser til den unike rollen frivillige organisasjoner har i integreringsarbeidet, og mener det er viktig å sikre at mottakene i større grad involverer frivillige aktører.

Komiteen vil løfte fram at integrering i Norge skal bygge på grunnleggende verdier som demokrati, rettssikkerhet, universelle menneskerettigheter, ytringsfrihet, likestilling og likeverd.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre merker seg at regjeringen i stortingsmeldingen gir sin respons til de ulike anmodningsvedtakene i avtalen av 16. desember 2015 – Et felles løft for god integrering (integreringsforliket), og sikrer brede tiltak for å effektivisere integreringsprosessen. Disse medlemmer vil understreke betydningen av en sammenhengende prosess, slik regjeringen legger opp til, fremfor oppstykkede tiltak på de ulike områdene.

Disse medlemmer er tilfreds med at regjeringen har levert en omfattende integreringsmelding på meget kort tid.

Disse medlemmer viser til at en god integrering er avgjørende for både den enkelte og samfunnet. Språk, arbeid og utdanning er viktige forutsetninger for å lykkes i det norske samfunnet. Mislykkes man med integreringen, vil det gi grobunn for økte sosiale forskjeller. Nettopp derfor er det viktig og riktig at denne integreringsmeldingen har et klart fokus på at integreringsløpet starter tidlig og en sterk satsing på språk og arbeid.

Disse medlemmer vil påpeke viktigheten av en tidlig samfunnsforståelse blant asylsøkere, og mener derfor at innføring av kultur og samfunns-kunnskap for mottaksbeboere må prioriteres høyt.

Disse medlemmer viser til at denne regjeringen nå legger frem den største tiltakspakken for integrering siden daværende kommunalminister Erna Solbergs pakke i perioden 2001–2005.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til representantforslaget Dokument 8:29 S (2015–2016). Å bosette og integrere mange flyktninger er en utfordring, men også en mulighet for Norge. Menneskene som bor i et land er landets viktigste ressurs, og derfor haster det med å sikre at flest mulig av dem som får opphold, får muligheter til å bidra med sine ressurser i eget liv og i samfunnet.

Disse medlemmer viser til statsråd Vidar Helgesens redegjørelse om viktige EU- og EØS-saker i Stortinget 3. november 2015, hvor det går fram at:

«Utfordringene som flere europeiske land opplever ved en aldrende befolkning, kan dempes av innflytting og migrasjon, forutsatt at de som kommer, integreres godt og får ta del i arbeidslivet.»

Derfor blir integreringen nå helt avgjørende for at Norge og flykningene kan komme best mulig ut av en kritisk situasjon.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener at det er viktig at innsatsen for en bedre integrering også må omfatte de som allerede bor i Norge og som i mange tilfeller heller ikke er like godt integrert, og ikke kun de som har kommet det siste året.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til at Sosialistisk Venstreparti stemte for alle punkter i integreringsforliket av 16. desember 2015 (integreringsforliket), med unntak av ett punkt som var kravet om innstramminger i

familiegjenforening. Årsaken er at slike innstramminger hemmer integrering. Dette var også grunnen til at Sosialistisk Venstreparti var mot 9 punkter i innstrammingsavtalen fra november 2015, fordi de alle rammet mennesker som hadde krav på beskyttelse og ville gjøre integreringen mye vanskeligere for mennesker som skal bo i Norge, eller skremme mennesker som trenger beskyttelse fra å søke asyl her.

Dette medlem mener det bærende prinsippet må være at de som skal få beskyttelse her i Norge integreres fra dag én. Dette medlem har derfor vært uenig i og kritisk til at stortingsflertallet nå har latt seg dra inn i et kortsiktig innstrammingskapløp som vil vanskeliggjøre integrering av dem som fyller kravene for beskyttelse. Å avskrekke mennesker som fyller kravene for politisk asyl fra å søke i Norge med innstramminger som umuliggjør alminnelig familieliv, og vanskeliggjør integrering og deltakelse, er ikke etisk forsvarlig. Det vil gjøre mottak av flyktninger til en kortsiktig utgift, framfor å være en langsiktig integrering av nye medlemmer i samfunnet.

Dette medlem påpeker at å kutte på opplæring i norsk og å kutte i velferd på mottak gir dårligere integrering og helse, og er veldig kortsiktig og uhensiktsmessig.

Integrering forutsetter at folk kan gjenvinne trygghet og får slå rot i det samfunnet de skal integreres i. Da er forslag om lengre midlertidige opphold og så strenge krav til familiegjenforening at så å si ingen vil få være sammen med familien veldig integreringshemmende.

Dette medlem vil vise til at meldingen har kommet sent. Avtalen ble inngått i januar 2016. Dette var også bakgrunnen for at representantforslaget for integrering ble fremmet for raskt å kunne få på plass forpliktende integreringsarbeid.

Dette medlem vil vise til NOU 2011:14 Bedre integrering – Mål, strategier, tiltak, fra Kaldheim-utvalget nedsatt av den rød-grønne regjeringen. Utvalget foretok en kunnskapsbasert gjennomgang av en rekke store temaer av betydning for integrering. Det ble lagt vekt på arbeidsliv, utdanning, deltakelse i demokrati og sivilsamfunn, og levekår for øvrig. Temaene ble vurdert ut fra et klasse-, ressurs- og kvinneperspektiv. Utvalget hadde som en del av sitt oppdrag å se på områder hvor ulike verdier og prinsipper kan komme i konflikt. Dette medlem viser til at forslagene i denne utredningen bør følges opp. Dette gjelder blant annet:

- En 10-årig ekstra innsats for å få flere i jobb, med fokus på arbeidsmarkedstiltak som er tilpasset innvandreres behov og har gode resultater.
- Rett og plikt til gratis språkopplæring i barnehage for alle barn med kartlagte behov, og en gjen-

nomgang av pensum og valg av undervisningsmetoder som gir en bedre læring for alle.

- Reform av vokseopplæringen for at alle voksne skal lære å lese og skrive.
- Avvikling av kontantstøtten.
- Forsterket og utvidet områdesatsing.
- At felles verdier i Norge skal bygge på menneskerettighetene med særlig vekt på blant annet likestilling, ytringsfrihet, sosial likhet, vitenskapelig tenkemåte og toleranse.

Dette medlem foreslår derfor:

«Stortinget ber regjeringen følge opp forslagene i NOU 2011:14 Bedre integrering – Mål, strategier, tiltak, herunder en 10-årig innsats for å få flere i jobb.»

1.2 Perioden i mottak

1.2.1 Sammendrag

Det vises i meldingen til at motivasjonen for å komme i gang med det nye livet er ofte stor den første tiden i et nytt land. Lange mottaksopphold uten målrettede aktiviteter fører til passivitet og gjør det vanskeligere å komme i arbeid og forsørge seg selv.

Aktiviteter som norsktrening, informasjon om det norske samfunnet og kvalifisering skal starte allerede i mottak. Regjeringen legger vekt på frivillige organisasjoners rolle i dette arbeidet. For å prøve ut ulike løsninger for aktivitet i mottak vil regjeringen etablere integreringsmottak, de første skal starte opp i løpet av 2016.

Det fremgår av meldingen at regjeringen vil

- starte opp integreringsmottak
- lovfeste kvalifiserende tiltak i mottak
- benytte økonomiske incentiver og/eller bonusordninger for beboere i mottak knyttet til kvalifisering
- innføre opplæring i 50 timer kultur- og samfunnskunnskap for asylsøkere i mottak
- gjennomføre en prøveordning med frivillighetskoordinatorer
- forebygge vold gjennom tilskudd til dialoggrupper i mottak
- fjerne kravet om gjennomført asylintervju som vilkår for midlertidig arbeidstillatelse, og i stedet innføre som vilkår om at det er høy sannsynlighet for at asylsøkeren vil få oppholdstillatelse i Norge. Krav om avklart identitet står fast
- legge til rette for at kommunene kan tilby gratis kjernetid i barnehage for to- og treåringer som har fått innvilget opphold, men som fortsatt bor i asylmottak
- organisere lærerpoolen så lenge det er et behov, basert på erfaringene med tiltaket

- ha gode rutiner for å følge med på at barn og unge får opplæringstilbudet de har krav på
- utrede hvordan helsepersonell kan bruke asylsøkere med helsefaglig utdanning og arbeidserfaring som medhjelpere i sitt arbeid
- øke kunnskapen om asylsøkeres helse i mottak
- kartlegge asylsøkeres bruk av helse- og omsorgstjenester

Det vises til meldingens kapittel 2 for nærmere beskrivelse av politikken og tiltakene.

1.2.2 Komiteens merknader

1.2.2.1 MOTTAK

Komiteen viser til at lang botid i mottak med usikkerhet om framtiden kombinert med en passiv tilværelse kan gi negative konsekvenser for det videre livet i Norge. Det må derfor være et overordnet mål at asylsøknader behandles raskt, og at oppholdstiden i mottak gjøres så kort som mulig.

Komiteen viser til at UDI søker å legge inn lengre frister i den enkelte anbudskonkurranse for mottaksdrift og har økt standard oppsigelsestid i kontraktene for å legge til rette for at flere kommuner og frivillige organisasjoner kan legge inn tilbud.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre, merker seg at regjeringen ikke anser det som aktuelt å innføre en ny modell for mottaks-etablering nå. Flertallet viser til at UDI har fått i oppdrag å få ned gjennomsnittlige utgifter per beboer i mottak og redusere bruken av kostbare innkvarteringsløsninger i 2016. Flertallet viser til viktigheten av å redusere kostnadene ved etablering av mottaksplasser. Det må iverksettes tiltak for å sikre god konkurranse og god tilgang på mottaksplasser slik at man sikrer at fellesskapets midler i størst mulig grad går til drift av mottakene. Flertallet viser til at regjeringen gir en oversikt over tilsyn ved drift av asylmottak i tråd med integreringsforliket, og at UDIs tilsyn/etterkontroll inngår som en del av direktoratets kontraktoppfølging av driftsoperatørene.

Komiteen viser her til stortingsvedtak 528 i forbindelse med behandlingen av Dokument 8:13 S (2015–2016) om tiltak for å forbedre omsorgssituasjonen for enslige mindreårige asylsøkere, der «Stortinget ber regjeringen vurdere å opprette uavhengige tilsyn i mottakene for enslige mindreårige asylsøkere».

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at det til nå er brukt svært mye penger på mottak,

og at mange kontrakter er inngått raskt for å sikre at alle som søkte asyl her i 2015 skulle få tak over hodet. Det er kun et mindretall av asylmottakene som i dag drives av kommunen eller av frivillige organisasjoner. Rask bosetting er mer kostnadseffektivt, og kommunene kan nyttiggjøre seg pengene til integrering mye bedre. Kvaliteten på mottaksdriften må sikres bedre enn i dag og bidra til bedre integrering. Penger bevilget inn i mottaksdrift må brukes til å oppfylle kontraktens krav om bemanning, kvalitet og aktiviteter. Det er ikke rom for at mottaksdrift skal være et forretningsområde med store fortjenester til private driftsoperatører.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til forslaget om å sørge for at mer av driften i asylmottak legges opp som medansvar for beboere. Dette er tatt opp i meldingen uten at det er noe annet enn at de skal kunne medvirke til aktiviteter på mottakene. Disse medlemmer mener at det kan være mye mer å hente på å involvere den enkelte beboer, og legge opp til mer brukerstyring. Disse medlemmer understreker likevel at slikt arbeid må ledes av ansvarlig mottaksoperatør, og asylsøkeren må sikres mot utnyttning og overgrep.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener det er nødvendig å sørge for et effektivt tilsyn av selve asylmottaksdriften og at den skjer i tråd med kontraktene. Det er derfor ikke tilstrekkelig at det også er underlagt normalt tilsyn fra kommunen eller arbeidstilsynet m.fl., da disse ikke vil gå inn og vurdere om vilkårene for driften er oppfylt. Disse medlemmer viser til at Stortinget i Innst. 193 S (2015–2016) har vedtatt å be regjeringen vurdere uavhengige tilsyn med mottak for enslige mindreårige asylsøkere. Det er også stort behov for å opprette, et uavhengig tilsynsorgan for all asylmottaksdrift. I dag kontrollerer Utlendingsdirektoratet (UDI) mottakene selv, og god kontrollpraksis tilsier at det bør legges til noen som ikke selv er en del av kontraktsprosessen. Det vil også sikre tilsyn i en periode hvor UDI må prioritere saksbehandlingskapasitet.

Komiteen fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen etablere en uavhengig tilsynsordning for asylmottaksdrift.»

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet viser til at det allerede finnes en tilsynsordning. Disse medlemmer er enig i viktigheten av å følge tett med på driften av asylmottakene. Særlig gjelder dette forhold knyttet til

helse, miljø og sikkerhet. Disse medlemmer mener imidlertid at ekstra tilsyn først og fremst vil kunne gi økte kostnader og ikke nødvendigvis bedre kontroll. Disse medlemmer mener at det er viktig at regjeringen til enhver tid sørger for at de etablerte tilsyns- og kontrollmekanismer er tett på mottakene og i kontinuerlig dialog.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen endre regelverket og sørge for at mottaksdrift i hovedsak drives av kommuner og frivillige organisasjoner.»

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet mener det er viktig at det er priskonkurranse og mangfold av tilbydere. Ved å innnevne adgangen til hvem som kan drifte mottak legger man opp til at i en situasjon med stor tilstrømming og press på kapasitet vil man bli nødt til å bruke dyre løsninger som hotell og private tilbydere av overnatting.

Komiteen fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen styrke den barnefaglige kompetansen i hele mottakskjeden.»

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Venstre og Sosialistisk Venstreparti, understreker at en effektivisering når det gjelder kostnader ved etablering av mottak ikke skal gå utover kvaliteten i tilbudet ved det enkelte mottak.

Komiteen viser til integreringsforliket og Stortingets anmodningsvedtak 436:1 (2015–2016) der regjeringen bes om å lage en oversikt over kommunenes utgifter som vertskommune for asylmottak, og merker seg at regjeringen og KS er enig om en fremdriftsplan for dette arbeidet som innebærer at kartleggingen først vil være ferdig i slutten av november 2016. Komiteen forventer at regjeringen på bakgrunn av dette arbeidet kommer tilbake med et forsvarlig økonomisk opplegg der kommunene får kompensert for sine ekstrakostnader.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre, viser til at regjeringen mener at ordningene og nivået på støtten til livsopphold for asylsøkere skal være avstemt med sammenlignbare europeiske land.

Komiteen viser til viktigheten av at det settes inn nødvendige tiltak for å hindre misbruk av ordningene. Samtidig anser komiteen at et viktig hensyn ved utarbeidelsen av støtteordningene er at det gir gode forutsetninger for integrering og er ikke til hinder for deltakelse i frivillighet, utdanning eller mottak av helsehjelp.

Komiteen viser til at regjeringen vil starte opp egne integreringsmottak for personer som har fått innvilget oppholdstillatelse og personer som har høy sannsynlighet for å få innvilget sin søknad om beskyttelse. Komiteen viser til at det tas sikte på et arbeidsrettet opplegg med tett oppfølging, individuell tilrettelegging og klare krav og insentiver. Komiteen viser videre til at regjeringen i første omgang legger opp til å etablere 500 slike mottaksplasser. Dette utgjør en begrenset andel av de som pr. i dag befinner seg på et mottak, og komiteen påpeker at det er viktig å sikre raskere og bedre integrering med tidligere språkopplæring og kvalifiseringsarbeid også for dem som er på et ordinært mottak og som har fått innvilget oppholdstillatelse eller har høy sannsynlighet for å få oppholdstillatelse.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre mener regjeringens satsing på integreringsmottak er et godt første steg på veien mot en mer differensiert mottaksstruktur der beboernes egeninnsats og deres behov hensyntas. Disse medlemmer mener at en rask oppstart på integreringen for dem som har vedtak om opphold og dem som har høy sannsynlighet for å få opphold, vil gi gode resultater, og mener at man snarest må øke antall plasser i slike mottak.

Disse medlemmer understreker at integreringstiltak også skal finnes i ordinære mottak, og er spesielt fornøyd med innføring av 50 timer obligatorisk kultur- og samfunnskunnskap, samt tidlig kompetansekartlegging. Videre vil disse medlemmer anmode om at norsktrening i mottaksperioden i regi av frivilligheten prioriteres i det videre arbeidet.

Disse medlemmer viser til at regjeringen understreker betydningen av rask bosetting, og registrerer at saksbehandlingskapasiteten i UDI er betydelig økt. Disse medlemmer forventer at denne økningen fører til kortere behandlingstid.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet mener mottaksstrukturen bør vurderes. Nærhet til kommunene, mindre flytting og raskest mulig permanent bosetting bør tillegges stor vekt. Behovet for beredskap og sikkerhet bør inngå i en slik vurdering. Det bør også gjennomføres en evaluering av kvaliteten i henholdsvis private, offentlige og ideelle mottak.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ber regjeringen legge til rette for at flere mottak kan drives i regi av kommunene eller ideelle organisasjoner.

Mottakenes plikt til å tilby meningsfull aktivitet til beboerne må etterleves. Disse medlemmer mener også at tilbudet til beboere i mottak må være et tilbud til de mange, og ikke bare til de få.

Disse medlemmer er derfor imot etableringen av egne integreringsmottak for et lite mindretall. Disse medlemmer mener at integreringen skal starte fra dag 1. Da må tiden i asylmottak brukes til språkopplæring, arbeidstrening, kompetansekartlegging og -godkjenning, samt begynne å tette gapet mellom asylsøkernes kvalifikasjoner og de kravene som det norske arbeidslivet stiller. Det vises i denne sammenheng til at Arbeiderpartiet ønsker å styrke språkopplæring til asylsøkere på mottak og mener at asylsøkere som har fått opphold, men som bor på mottak, bør få begynne på de 600 timene med undervisning de har rett og plikt til gjennom introduksjonsprogrammet. Videre mener disse medlemmer at tiden i mottak skal brukes til å kartlegge, godkjenne og tette hull i utdanningen man har med seg fra hjemlandet.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti og Venstre viser til forslaget om egne integreringsmottak, og at man vil prøve ut ulike modeller for dette. Disse medlemmer anser at en må ta hensyn til og tilpasse opplegget til sårbare grupper, som kan få problemer med å oppfylle kravene som stilles. Disse medlemmer vil understreke at opprettelsen av integreringsmottak ikke må medføre at folk blir sittende lenger i mottak. Videre vil disse medlemmer understreke at det er viktig å sikre raskere og bedre integrering med tidligere språkopplæring og kvalifiseringsarbeid også for dem som er i et ordinært mottak og som har fått innvilget oppholdstillatelse eller har høy sannsynlighet for å få oppholdstillatelse.

Komiteen fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen vurdere å etablere en ordning med et «hurtigspor» for personer i asylmottak som nylig har fått innvilget oppholdstillatelse, og personer fra grupper som har høy sannsynlighet for å få innvilget sin søknad om beskyttelse. Dette med sikte på å få folk raskere ut i arbeid og aktivitet.»

Komiteens medlem fra Senterpartiet mener at integrering finner sted i lokalsamfunnet og ikke på et integreringsmottak. Dette medlem er bekymret for at svake grupper som analfabeter, inn-

vandrerkvinner og andre med lav kompetanse og utdanningsbakgrunn ikke blir inkludert gjennom et slikt tiltak. Dette medlem er opptatt av at integreringstiltak skal favne alle, og ikke noen få.

Komiteen viser til at regjeringen vil innføre 50 timer kultur- og samfunnskunnskap som en del av tilbudet om norskopplæring for asylsøkere i ordinære mottak. Komiteen viser videre til at regjeringen vurderer å innføre en lovfestet plikt til deltakelse i denne opplæringen, og at undervisningen skal gis på et språk deltakeren forstår. Komiteen anser det som viktig at asylsøkere tidlig får opplæring i norsk kultur, samfunnets oppbygging og enkeltindividets plikter og rettigheter, samt kjennskap til sentrale verdier som likestilling, ytringsfrihet, trosfrihet, demokrati og barns rettigheter. Komiteen viser til høringen i Stortinget og merker seg KS' bekymring for om det er mulig å få på plass tilstrekkelige lærerkrefter til å gi undervisning på alle de ulike språk som vil kreves. Komiteen merker seg videre at dette tilbudet er tenkt å komme i stedet for 50 timer av den grunnleggende norskopplæring for asylsøkere i ordinære mottak.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Venstre og Sosialistisk Venstreparti, viser til forslaget om at det innføres 50 timer med kultur- og samfunnskunnskap for asylsøkere i mottak. Flertallet mener at dette kan være et positivt supplement i integreringsarbeidet. Samtidig er flertallet kritiske til at regjeringen finansierer dette tiltaket ved å ta penger fra norskopplæringen på mottakene.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener at 50 timer kultur og samfunnskunnskap må komme i tillegg til norskopplæringen og ikke medføre reduksjon i antall timer med norskopplæring.

Disse medlemmer viser til at regjeringen allerede har kuttet betraktelig i støtten til norskopplæring i mottakene. Disse medlemmer er bekymret for regjeringens kutt i norskopplæringen for dem som sitter på mottak. Disse medlemmer mener at antall timer per asylsøker må tilbakeføres til inntil 250 timer.

Disse medlemmer ønsker at omfanget av norskopplæringen tilbakeføres til tidligere nivå på inntil 250 timer, og at innføring av 50 timer med kultur- og samfunnskunnskap kommer i tillegg.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen gjeninnføre inntil 250 timer norskopplæring for asylsøkere i mottak.»

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti er enig i at det innføres et kurs i samfunnskunnskap på 50 timer på mottakene. Dette er viktig kunnskap for den enkelte å ha, og kan bidra til en forståelse av vårt samfunn og dermed føre til bedre integrering når de blir bosatt. Dette medlem mener likevel det er alvorlig når dette kurset finansieres ved å kutte tilsvarende 50 timer i norskopplæringen på mottakene. For å klare seg i det norske samfunnet er det avgjørende å kunne norsk, og at denne opplæringen starter på et så tidlig tidspunkt som mulig. Ved å fortsette å kutte i norskopplæringen fratar regjeringen de som søker asyl et viktig virkemiddel, samtidig som regjeringen i sin retorikk viser til hvor viktig det er å kunne norsk for å bli integrert. Denne politikken henger ikke sammen.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti vil på denne bakgrunn fremme følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen øke antall timer norskopplæring i asylmottak for personer som venter på asylvedtak. Frivillige organisasjoner må gis økt støtte for å organisere ytterligere norskopplæring.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Høyre og Fremskrittspartiet viser til at regjeringen gjennom denne integreringsmeldingen sørger for at det blir vesentlig enklere å komme i jobb for den enkelte asylsøker, men avklart identitet må fortsatt være en forutsetning.

Komiteens medlem fra Senterpartiet er positiv til 50 timer med kultur- og samfunnskunnskap. Dette medlem understreker at kurset må komme i tillegg til den norskopplæringen som gis ved ordinære asylmottak.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti registrerer at regjeringen foreslår at kommunene skal ha ansvaret for gjennomføring av 50 timer med kultur- og samfunnskunnskap. Disse medlemmer mener at det skal være mottakdrivers ansvar, og ikke kommunenes. Forslaget slik det foreligger åpner for uforutsigbarhet og ressurskrevende organisering.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti, Venstre og Sosialistisk Venstreparti støtter at kravet om at gjennomført

asylintervju fjernes som vilkår for midlertidig arbeidstillatelse. Når det gjelder kravet til avklart identitet, er det viktig å ha kontroll på hvem som oppholder seg i landet, og det må kreves av alle asylsøkere at de samarbeider om klargjøring av identitet. Kravet for midlertidig arbeidstillatelse innebærer i dag at man må fremlegge pass eller nasjonalt id-kort. Dette er et langt høyere id-krav enn det som kreves for å få behandling og innvilget en asylsøknad. Det er mulig å lempe på id-kravene, men samtidig beholde vilkåret i utlendingsloven om at det ikke skal være tvil om søkerens identitet. Det er ikke nødvendig å kreve gyldig pass som dokumentasjon på identitet, dersom identiteten kan sannsynliggjøres på andre måter og gjennom andre id-dokumenter. Disse medlemmer understreker at det er både i asylsøkerens og samfunnets interesse at de kommer raskest mulig ut i arbeid. Da virker det mot sin hensikt med et krav som få kan innfri, og som ikke anses nødvendig for å få innvilget asyl.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om at kravet til avklart identitet for å få midlertidig arbeidstillatelse legges på samme nivå som det i dag er for innvilgelse av asylsøknad.»

Komiteen viser til at regjeringen vil iverksette en prøveordning med frivillighetskoordinatorer på utvalgte mottak. Komiteen anser det som viktig at mottakene i større grad involverer lokalsamfunnet, frivillige aktører og lokalt næringsliv i integreringsarbeidet. En ordning med frivillighetskoordinatorer kan etter komiteens syn bidra til både å legge til rette for mer aktivitet for mottaksbeboerne og til å gjøre det enklere å bidra for frivilligheten, næringsliv og enkeltpersoner. Komiteen vil understreke at det er viktig at ordningen samarbeider med og bygger videre på det som allerede gjøres i kommunen, for eksempel gjennom frivillighetssentralene.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til at Arbeiderpartiet i alternativt budsjett for 2016 har foreslått 20 mill. kroner mer til frivillighetssentralene.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti understreker at frivillige organisasjoner er sentrale bidragsytere i integreringsarbeidet. Dugnadsånd er drivkraften bak frivillig innsats, og frivillige organisasjoner skaper arenaer for tilhørighet og samhold i nærmiljøet. Frivillige organisasjoner jobber med å involvere, engasjere og aktivere asylsøkere og flykt-

ninger i både mottak og i kommunene. De besitter erfaringer og kunnskap som er uerstattelige i integreringsarbeidet. Frivilligheten må sikres forutsigbare midler og ressurser slik at de kan fortsette sitt gode og viktige arbeid.

Komiteens medlem fra Senterpartiet viser til Senterpartiets alternative statsbudsjett for 2016 der det er foreslått 21 mill. kroner til Frivillighetssentralene og Landsrådet for Norges barne- og ungdomsorganisasjoner.

Komiteen viser til at regjeringen foreslår å fjerne kravet om gjennomført asylintervju som vilkår for midlertidig arbeidstillatelse, og i stedet innføre som vilkår at det er høy sannsynlighet for at asylsøkeren vil få oppholdstillatelse i Norge. Kravet om avklart identitet forandres ikke. Komiteen understreker viktigheten av at det legges til rette for at asylsøkere i større grad gis mulighet til å arbeide mens asylsøknaden er til behandling. Muligheten til å arbeide og forsørge seg selv vil gi mange motivasjon og mening i norskopplæring og kvalifisering.

Komiteens medlem fra Senterpartiet mener at regjeringens ambisjon bør være å gjennomføre asylintervjuer raskt fremfor å gi midlertidige arbeidstillatelser som i realiteten vil ha liten effekt. Det er allerede et tøft arbeidsmarked med en voksende arbeidsledighet og mangel på arbeidsplasser. Dette medlem er i tvil om denne ordningen vil føre til raskere integrering og gjøre det enklere for den enkelte asylsøker å få seg arbeid.

Før en tar vekk kravet om gjennomført asylintervju før midlertidig arbeidstillatelse gis, bør konsekvensene av dette utredes.

Dette medlem fremmer derfor følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utrede konsekvensene av å fjerne kravet om gjennomført asylintervju før midlertidig arbeidstillatelse kan gis, før en eventuell endring trer i kraft.»

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti mener at det også ved identitetstvil kan gis slik midlertidig tillatelse i saker der det ikke er mistanke om kriminalitet eller terrortilknytning. Det er viktig å finne fram til ordninger som kan fastsette en identitet og at en kan få midlertidig arbeidstillatelse, bankkort og skattekort på denne identiteten. Dette kan gjøres ved bruk av biometri, eksempelvis irisidentifikasjon. Ved å gi asylsøkere midlertidig arbeidstillatelse vil mange mennesker kunne starte jakten på en jobb raskere. Det trengs en flerpartsavtale om arbeid der staten, kommunene og

partene i arbeidslivet kan tilby praksisplasser, språk- og fagopplæring.

Dette medlem viser til at det ble fremmet et forslag om å innføre biometrisk identifikasjon som system, og vil ikke fremme dette da det anses ivare tatt i Prop. 90 L (2015–2016).

Dette medlem vil på denne bakgrunn fremme følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag til endringer i regelverket som sikrer at flere asylsøkere kan arbeide lovlig og forsørge seg selv.»

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre, viser videre til at regjeringen styrker det voldsforebyggende arbeidet i mottakene gjennom tilskudd til dialoggrupper om vold i regi av stiftelsen Alternativ til vold.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at kutt i den økonomiske støtten til tolkeutgifter førte til at asylmottakene måtte slutte å tilby såkalte antivoldskurs som skulle forebygge vold, seksualisert vold og seksuelle overgrep mot kvinner. Disse medlemmer merker seg at regjeringen vil gjeninnføre voldsforebyggende arbeid i regi av Alternativ til vold, og forutsetter at regjeringen følger opp med tilstrekkelige bevilgninger.

Komiteen viser til at det ved utgangen av mars 2016 bodde om lag 2 500 barnefamilier i norske asylmottak. Barn i asylmottak er en sårbar gruppe som trenger like god omsorg og oppfølging som norske barn. Komiteen understreker viktigheten av tiltak for å styrke foreldre som omsorgspersoner i en krevende situasjon, at barna tilbys aktivitetstilbud i mottaket, gjerne gjennom frivillige organisasjoner og at det er tilstrekkelig barnefaglig kompetanse ved asylmottak. Komiteen viser til at regjeringen vil legge til rette for at kommunene kan tilby gratis kjernetid i barnehage for to- og treåringer som har fått innvilget opphold, men fortsatt bor i asylmottak. Komiteen anser at også barn i familier med stor sannsynlighet for å få opphold bør få del av et slikt tilbud, og merker seg at regjeringen vil komme tilbake til dette på et senere tidspunkt. Komiteen viser til at barnehage er en viktig integreringsarena for barn, men også for foreldre som kommer i kontakt med ansatte og foreldre til norske barn. Komiteen viser videre til høringen i Stortinget der flere av høringsinstansene oppfordret Stortinget til å gå lenger i å utvide tilbudet om barnehageplass slik at det omfatter alle barn i mottak.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti og Sosialistisk Venstreparti viser til forslaget om å legge til rette for at kommunene kan tilby gratis kjernetid i barnehage for to- og treåringer som har fått innvilget opphold, men som fortsatt bor i asylmottak.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti og Sosialistisk Venstreparti er positiv til at flere barn skal få tilbud om gratis kjernetid, men mener at alle barn i mottak skal få mulighet til å gå i barnehage, uavhengig av om disse har fått opphold eller ikke. Derfor er det disse medlemmers målsetting at alle barn i mottak skal få barnehageplass.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til at Arbeiderpartiet i alternativt budsjett for 2016 økte bevilgningene med 75 mill. kroner slik at også treåringene som bor på mottak skulle få barnehageplass.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti mener småbarn på mottak må få gå i barnehagene mens de venter på vedtak. Da lærer barna norsk raskt, og foreldrene kommer raskt i kontakt med norsk dagligliv og andre voksne. Dette medlem mener det ikke er tilstrekkelig at to-treåringer som har fått innvilget opphold, skal få tilbud om halvdagsplass, slik regjeringen har foreslått. Dette omfatter kun en liten gruppe på 90 barn. Ved utgangen av april 2016 var det 1 852 barn mellom ett og fem år som har bodd mer enn to måneder i asylmottak. 816 barn var mellom ett og to år gamle, 1 036 barn var mellom tre og fem år gamle. Når vi samtidig vet at saksbehandlingstiden for å få opphold er langt over ett år, så er det mange barn som ikke får mulighet til å få gå i barnehage, verken heltid eller med regjeringens forslag til utvidelse om gratis kjernetid. Barnehage er svært viktig for hvordan barna klarer seg videre i skolegangen og integreringen, samtidig bidrar det til å normalisere hverdagen deres fra opphold på mottak.

Dette medlem fremmer på den bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sikre at alle barn under skolealder i asylmottak får rett til barnehageplass.»

Dette medlem viser til at i Sosialistisk Venstrepartis alternative budsjett for 2016 gikk partiet inn for rett til barnehageplass for alle barn i asylmottak og økte bevilgningen med 132 mill. kroner.

Komiteen viser til de store personlige og samfunnsmessige omkostninger som kan bli resultatet dersom en ikke lykkes med å gi asylsøkere og innvandrere med fluktbakgrunn god opplæring. Komiteen anser at det er bra og nødvendig at regjeringen innfører rutiner for å følge opp at barn og unge asylsøkere får den opplæringen de har krav på. Komiteen viser videre til at det legges til rette for at rekrutterte pensjonerte lærere kan drive språkopplæring gjennom å bruke pensjonistlønn, og at lærere og annet kvalifisert personale kan registreres i en «lærerpool» som kan bidra i kortere, midlertidige perioder i kommuner der det er behov.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at statsråd Listhaug i spørretimen 17. februar 2016 uttalte:

«Derfor har vi sagt at vi må se på balansen mellom avslagssakene – de som er åpenbart grunnløse osv. – kontra de som skal innvilges, så vi ikke kommer i en situasjon der det f.eks. ikke er personer for kommunene å bosette.»

Disse medlemmer forventer at statsråden følger opp sine uttalelser her og sørger for at det er en god balanse mellom avslagssakene og innvilgelsesakene.

Komiteens medlemmer fra Venstre og Sosialistisk Venstreparti vil påpeke viktigheten av å redusere saksbehandlingstiden. I dag anslår UDI at det tar rundt 17 måneder for en somalier å få behandlet søknaden sin, og 15 måneder for en syrer. Per i dag venter mer enn 18 000 på saksbehandling, og mer enn 3 000 venter på bosetting. Flere kommuner påpeker at dem har gjort vedtak om bosetting, men får ingen å bosette. Det kan se ut til at arbeidet med bosettingssamtalene driftsoperatørene skal gjennomføre er en flaskehals og ikke blir gjennomført i nødvendig tempo.

Disse medlemmer viser til at regjeringen sier rask bosetting er viktig, men har allikevel bevisst valgt å øke ventetiden på asyLintervju og behandling av søknad for dem som med stor sannsynlighet får opphold i Norge. Lang saksbehandlingstid er dyrt og gjør at vi lærer dem som har søkt asyl kun å stirre i vegg og motta penger. Det skader integreringen. Det er derfor helt nødvendig å få utvidet saksbehandlingskapasiteten slik at ventetiden kan gå ned.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti, Venstre og Sosialistisk Venstreparti foreslår å øke saksbehandlingskapasiteten slik at de som har stor sannsynlighet for å få

opphold, får rask saksbehandling slik at ventetiden i passivitet kortes ned og de kan bosettes raskt.

Disse medlemmer vil på denne bakgrunn fremme følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen umiddelbart sørge for betydelig raskere saksbehandling av asylsøknader som gjelder asylsøkere som mest sannsynlig får opphold.»

«Stortinget ber regjeringen sørge for raskere saksbehandling av familiegjenforeningssaker.»

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sette i gang et prosjekt med forenklet prosedyre i klare innvilgelsesaker basert på forslag fra Norsk organisasjon for asylsøkere (NOAS).»

Dette medlem viser til at det er behov for endringer i rutinen ved registrering hos PU, som miniregistrering, fordi det har svært uheldige konsekvenser for de mindreårige som blir værende uten verge over en lengre periode. Det skaper store problemer for barna, og mange blir uten verge lenge, noe som er lovstridig.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at verge- og tolketjenesten fungerer og har tilstrekkelig kapasitet fra ankomst.»

Komiteens flertall, medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at verge- og tolketjenesten fungerer og har tilstrekkelig kapasitet.»

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti merker seg også at regjeringen gjennomgående iverksetter tiltak som de ressurssterke kan benytte seg av og nyte godt av, mens de som av ulike årsaker har det vanskelig ikke får et tilbud.

Dette medlem mener at forslaget om å gi flere midlertidig, arbeidstillatelse er et skritt i riktig retning. Flere asylsøkere må gis mulighet til å forsørge seg selv ved eget arbeid der det er mulig. Med

midlertidig arbeidstillatelse vil mange mennesker kunne starte jakten på en jobb raskere, og integrering gjennom arbeid er en svært god metode.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Venstre og Sosialistisk Venstreparti, påpeker at kvinner er sårbare for vold og overgrep, i fluktsituasjonen og i mottak. Noen flykter fra kjønnsbasert forfølgelse. Skal de ha mulighet til å gjenvinne trygghet og fungere godt i samfunnet her, må både asylprosessen, mottakene og integreringen i kommunene ta hensyn til dette. Norske myndigheter må sikre god kompetanse på dette i forvaltningen og sikre at rutiner og prosedyrer gir kvinnene nødvendig trygghet fra de registrerer seg. Denne kompetansen må også brukes til å sikre at saksbehandlingen tar hensyn til og vektlegger virkningen av slike overgrep og benytter metoder som gjør det mulig å legge fram slike opplysninger i trygghet. Det er også viktig å sikre disse kvinnene trygghet i mottakene.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Venstre og Sosialistisk Venstreparti vil i den sammenheng vise til Dokument 8:74 S (2015–2016) om kvinner på flukt, som tar opp i seg flere av disse problemene.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Venstre og Sosialistisk Venstreparti, viser til at det er 80 folkehøgskoler i Norge, som samlet sett fra høsten 2016 vil ha kapasitet til å ta imot mellom 500–700 unge flyktninger med oppholdstillatelse som helårselever på folkehøgskole ifølge tall fra Folkehøgskolerådet. Et år på folkehøgskole kan bidra til god og rask integrering med kultur-, samfunns- og språkkompetanse, mulighet for sosialt liv hver dag, hele dagen, godt aktivitetstilbud, god oppfølging og kontakt med lokalsamfunnet gjennom ulike aktiviteter. Det er også økonomisk gunstig å bruke folkehøgskolene i integreringsarbeidet (ca. 33 000 kroner i mnd.), og på lang sikt vil god og rask integrering bidra til at disse unge menneskene får fortsette å være en ressurs i samfunnet. Flertallet viser til tilbakemeldinger fra folkehøgskolesektoren som viser til at det kan være utfordrende for folkehøgskolene å få til avtaler med bosettingskommuner, kommuner og asylmottak.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Venstre og Sosialistisk Venstreparti vil derfor fremme følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen vurdere en ordning der IMDi gjør direkte avtaler med folkehøgskoler om integrering av unge flyktninger, for redusert ventetid i asylmottak og rask integrering.»

1.3 Bosetting i kommunene

1.3.1 Sammendrag

Det pekes i meldingen på at kommunene de siste par årene har gjort en historisk god innsats med bosetting. Det skal fremdeles være opp til kommunene om og hvor mange de vil bosette. En økning i antall personer som skal bosettes i år og neste år, stiller krav til kapasitet i det kommunale tjenesteapparatet. Samtidig kan en mer effektiv og fleksibel integreringspolitikk, med rask overgang til arbeid for nye innbyggere, gi kommunene både nødvendig arbeidskraft og skatteinntekter.

Regjeringen har et godt samarbeid med kommunesektoren. Det er inngått en ny samarbeidsavtale med KS.

Det fremgår av meldingen at regjeringen vil

- gi ekstratilskudd ved bosetting av flyktninger i 2017
- gi ekstratilskudd ved bosetting av enslige mindreårige i 2017
- inngå ny samarbeidsavtale med KS
- bruke avtalt selvbosetting forutsatt at kommunene åpner for det
- gjennomgå grunnlaget for bosettingsanmodningen til kommunene
- utvide adgangen til å gi statlig bostøtte til personer bosatt i bokollektiv
- gjøre det raskere og rimeligere å bygge nye boliger gjennom ytterligere forenklinger i plan- og bygningsloven med forskrifter

Det vises til meldingens kapittel 3 for nærmere beskrivelse av politikken og tiltakene.

1.3.2 Komiteens merknader

Komiteen viser til at det er frivillig for kommunene å bosette flyktninger. Kommunene viser imidlertid både evne og vilje til å bidra, og bosatte i 2015 mer enn 11 300 flyktninger, en økning på 46 pst. fra året før. Komiteen viser til at over 90 pst. av flyktningene i dag bosettes etter avtale mellom IMDi og kommunene, og at noen kommuner åpner for avtalt selvbosetting. Personer som bosetter seg på denne måten har fulle rettigheter etter introduksjonsloven, i motsetning til flyktninger som velger å bosette seg uten avtale. Komiteen merker seg at regjeringen anser at dagens integreringstilskuddsordning gir gode nok insentiv til at kommunene kan praktisere avtalt selvbosetting.

Komiteens medlem fra Senterpartiet støtter forslaget om å åpne for avtalt bosetting, men understreker at dette må skje innenfor rammene av det antall flyktninger kommunene har vedtatt å ta imot og at kommunene godkjenner boligen.

Videre merker komiteen seg at regjeringen anser at det er lagt tilfredsstillende til rette for at flyktninger med særskilte behov skal bli bosatt, etter at tilskuddet for bosettingen av mennesker i denne gruppen ble økt fra 2015.

Komiteen viser til at nye systemer er under utvikling som gjør at informasjon om den enkelte som registreres tidlig i større grad følger den enkelte gjennom ulike ledd i «asylkjeden». Dette innebærer at behovet for ny kartlegging i kommunene reduseres. Komiteen viser videre til at tiden flyktninger må vente på bosetting er avhengig av flere prosesser, som for eksempel saksbehandlingstid i UDI og IMDi samt antall plasser i kommunene. Komiteen merker seg at KS under høringen i Stortinget varslet at kommunene har mange ledige boliger som står klare for bosetting, men at det for tiden er mangel på bosettingsklare. Komiteen anser at det er viktig at saksbehandlingen i UDI prioriteres slik at man raskt kan få behandlet søknader fra grupper som med stor sannsynlighet vil få opphold, slik at dette ikke blir en flaskehals i bosettingsprosessen. Komiteen er positiv til at rutinene i UDI og IMDi gjennomgås med sikte på å forenkle bosettingsprosessen.

Komiteen viser til at regjeringen har innført en ordning med ekstratilskudd til kommunene ved bosetting av flyktninger i 2015 og 2016. I 2016 får de kommunene som bosetter flere enn de ble anmodet om, 50 000 kroner per ekstra bosatte flyktning. Videre gis det et ekstratilskudd på 100 000 kroner per bosatte enslige mindreårige. Komiteen støtter at disse ekstratilskuddene videreføres for 2017. Komiteen viser til integreringsforliket der regjeringen bes «gjennomgå refusjonsordningen for barnevernstiltak i samråd med KS raskt, herunder se på alternative finansieringsordninger for kommunene som en stykkprismodell...», og merker seg at regjeringen tar sikte på å gjøre dette i forbindelse med statsbudsjettet i 2017.

Komiteens medlem fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti er imot stykkprisfinansiering, og mener refusjonsordningen må tilbake til 100 pst. refusjon utover egenandel for barnevern utgifter knyttet til enslige mindreårige.

Disse medlemmer viser til KS' høringsuttalelse hvor de sier følgende om stykkprisfinansiering:

«Når de aller fleste kommuner, uavhengig av størrelse forventes å bosette enslige mindreårige, tror

ikke KS at stykkprisfinansiering er en egnet nasjonal ordning. En slik finansiering krever at det bosettes et større antall, slik at forskjeller i utgiftsbehov på individnivå kan fordeles over en større gruppe. For større bykommuner som bosetter mange, kan en stykkprisfinansieringsordning – forutsatt at satsen samlet gir full utgiftsdekning, være en fordel. En nasjonal ordning med full utgiftsdekning på tiltaksnivå (refusjonsordning) innenfor et kostnadstak, kombinert med en prøveordning tilrettelagt for større bykommuner (stykkprisfinansiering), kan derfor være egnet.»

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Venstre og Sosialistisk Venstreparti, viser videre til tall fra KS når det gjelder bosetting av enslige mindreårige: Det sitter våren 2016 530 enslige mindreårige i mottak, halvparten er under 15 år, og det er kun bosatt 59 av de under 15 år. Denne situasjonen krever at det settes inn betydelige tiltak så raskt som mulig. Flertallet mener at refusjonsordningen for kommunale barnevernstiltak må styrkes, slik at kommunene får kompensert sine ekstrakostnader.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet registrerer videre at regjeringen vil forenkle plan- og bygningsloven med forskrifter for å få til raskere og rimeligere bygging av boliger. Det er imidlertid viktig at krav til universell utforming samt brann- og byggetekniske forskrifter følges og opprettholdes.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet støtter dagens frivillige bosettingssystem, også de tilfeller der kommunene selv har åpnet for avtalt selvbosetting. Disse medlemmer mener at det er et viktig prinsipp at bosetting i kommunene skjer gjennom en frivillig ordning og er imot tvang overfor kommunene – og viser til den nye samarbeidsavtalen inngått med KS.

Disse medlemmer vil peke på at regjeringen overtok et etterslep etter regjeringen Stoltenberg. I løpet av de siste årene har norske kommuner fått fart på bosettingen. Disse medlemmer viser til at kommunene i år skal bosette over 16 000 flyktninger og er godt i rute med dialogen med kommunene rundt dette.

Disse medlemmer viser til at regjeringen i budsjettet for 2016 tok flere grep for å avhjelpe kommunene med den nye situasjonen etter mange ankomster og økt behov for bosetting. Disse medlemmer er tilfreds med at regjeringen fortsetter denne satsingen ved å gi ekstratilskudd for bosetting av flyktninger og enslige mindreårige asylsøkere i 2017.

Disse medlemmer støtter utredningen av en stykkprismodell for barnevernstiltak, da dette kan gi økt forutsigbarhet for kommunene.

Disse medlemmer forventer at gjennomgang av rutiner i UDI og IMDi prioriteres slik at bosettingsarbeidet går raskere. Disse medlemmer mener dette er et viktig grep for å sikre nok bosettingsklare gjennom hele kalenderåret.

Komiteen viser til at Husbanken er en viktig samarbeidspartner for kommunene i arbeidet for å sikre bosetting av mennesker som har fått innvilget opphold i Norge. Komiteen merker seg at regjeringen vurderer situasjonen slik at det ikke er behov for å øke rammene til Husbanken.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Venstre og Sosialistisk Venstreparti, viser til at regjeringen vil utvide reglene for bostøtte slik at kommunene får større handlingsrom når det gjelder å bosette flyktninger og vanskeligstilte i bokollektiv.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti mener Husbankens rammer og insentivordninger må bedres raskt og at regjeringen i revidert nasjonalbudsjett for 2016 må foreslå økte rammer og bevilgninger i Husbanken for å dekke behovet for økt boligsatsing for vanskeligstilte og flyktninger. Boligmangel blir av mange kommuner brukt som argument mot bosetting av flyktninger. Derfor er det viktig å sikre kommunene dekning av utgifter til bosetting og integrering. Dette vil også være et positivt tilskudd til økt sysselsetting i en situasjon med økende arbeidsløshet.

Dette medlem viser til Sosialistisk Venstrepartis alternative budsjett hvor det er gått inn for å øke lånerammen til Husbanken til 25 mrd. kroner, øke integreringstilskuddet med 100 pst. og øke støtten til kommunene med 400 mill. kroner for å håndtere økningen i asylsøkere og bidra til raskere bosetting. Dette medlem viser også til at det i dette budsjettet er foreslått at kommunene får 100 pst. refusjon av barnevernskostnadene. I samme budsjett har partiet også foreslått å øke integreringstilskuddet til kommunene 100 pst. og øke støtten til kommunen med 400 mill. kroner for å håndtere økningen i asylsøkere og bidra til raskere bosetting.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet mener at en aktiv boligpolitikk er en av nøklene til god integreringspolitikk. Det må bygges flere boliger, og det trengs ordninger som gjør det enklere å komme inn på bolig- og leiemarkedet. Gjennom bostøtte til dem som trenger

det, økt satsing på utleieboliger samt en styrking av Husbanken kan det legges til rette for at møtet med det norske samfunnet blir enklere for den som har fått opphold.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til at Arbeiderpartiet i alternativt budsjett for 2016 foreslo å øke bostøtten, samt gjøre endringer i Husbanken for å øke boligbygging og rehabilitering av boliger.

Disse medlemmer viser til at det i Arbeiderpartiets budsjett også ble foreslått å øke Husbankens lånerammer med 7 mrd. kroner. Det ble også foreslått 200 mill. kroner mer til bostøtte.

Disse medlemmer viser også til at Arbeiderpartiet i alternativt budsjett for 2016 foreslo 200 mill. kroner mer til kommunale utleieboliger.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen forsterke Husbankens låne- og tilskuddsordninger for vanskeligstilte.»

Komiteens medlem fra Senterpartiet viser til at Senterpartiet i sitt alternative budsjett for 2016 økte Husbankens rammer med 7 mrd. kroner, og bostøtten, herunder bostøtte i bofellesskap, med 150 mill. kroner. I tillegg foreslo Senterpartiet 50 mill. kroner i tilskudd til innvandrerboliger slik at kommunene kunne intensivere satsingen på dette området.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Venstre og Sosialistisk Venstreparti viser til at det for tiden sitter nesten 4 000 flyktninger i mottak som venter på bosetting. Samtidig melder KS at det er ledige boliger og uutnyttede bosettingsvedtak i kommunene.

Komiteen fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sørge for å gjennomgå kapasiteten i mottak for gjennomføring av bosettingsintervjuet, for å få raskere bosetting.»

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Venstre og Sosialistisk Venstreparti fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at UDI intervjuer og behandler søknader for dem med stor

sannsynlighet for opphold, raskere, slik at den ledige kapasiteten i kommunene kan utnyttes.»

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til at det i dag er mange som venter på å bli bosatt, og at mange fortsatt blir sittende på mottak selv om kommuner er klar til å bosette. Som nevnt kan det se ut som om bosettings-samtaler nå er en flaskehals som regjeringen må ordne opp i.

Dette medlem viser til Dokument 8:1 S (2015–2016) som var et forslag for bedre og raskere bosetting. Det noteres nå at regjeringen har foreslått mulighet for selvbosetting der kommunen aksepterer dette. Dette medlem mener at dette går i riktig retning, men at det er behov for å tenke nytt om bosetting for raskere å få bosatt dem som kommer til Norge.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener at kommunene som bosetter flyktninger bør få dekket sine utgifter 100 pst., slik at vi kan sikre en rask bosetting og at ingen kommune må nedprioritere andre viktige oppgaver på grunn av at det har kommet mange flyktninger.

Disse medlemmer mener boligbygging med nøktern standard må økes og at flyktninger må regne med å bruke noen år i arbeidslivet før de oppnår vanlig norsk bostandard. Det vil være behov for å utvikle og anskaffe boligmoduler for å sikre boliger til dem som skal bosettes. Boligmodulene må fortrinnsvis etableres i et mindre antall på hver lokasjon. Boligmodulene som tas i bruk, må lett kunne flyttes på og tas i bruk som bolig for eksempel til bostedsløse og til studentboliger i ettertid

Disse medlemmer fremmer derfor følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at kommunenes utgifter dekkes 100 pst. gjennom økt integreringstilskudd.»

«Stortinget ber regjeringen sørge for at det anskaffes boligmoduler for å sikre boliger til alle som skal bosettes. Boligmodulene må fortrinnsvis etableres i et mindre antall på hver lokasjon. Boligmodulene som tas i bruk, må lett kunne flyttes på og tas i bruk som studentboliger i ettertid.»

1.4 Enslige mindreårige

1.4.1 Sammendrag

Det går fram av meldingen at det i 2015 var en stor økning i antallet enslige mindreårige asylsøkere som kom til Norge. Regjeringen prioriterer saker knyttet til enslige mindreårige, både når det gjelder

søknad om beskyttelse og for bosetting. Det er en investering i framtiden at de unge får utdanning og trygghet og blir en del av et lokalmiljø. Slik vil de også få mulighet til å komme i jobb og bli selvforsørget i fremtiden.

- Det fremgår av meldingen at regjeringen vil
- ta sikte på å legge fram en ny omsorgssentermodell som er bedre tilpasset variasjoner i asylansøkerer, og som kan gi grunnlag for lavere kostnader enn dagens modell
  - at enslige mindreårige bosettes i vertskommunen eller nærliggende kommuner så langt det er mulig
  - etablere en veiledningstjeneste for personer som ønsker å være fosterforeldre for barn som får opphold
  - rekruttere flere fosterfamilier gjennom økt innsats
  - ta stilling til om refusjonsordningen for kommunale barneverntiltak til enslige mindreårige skal legges om til en stykkprisordning i statsbudsjettet for 2017
  - gi tilskudd til SOS-barnebyer til utvikling av en modell for bosetting av enslige mindreårige
  - følge utviklingen på hvordan det går med enslige mindreårige med fluktbakgrunn som er bosatt i Norge, med vekt på deres deltakelse i arbeid og utdanning.

Det vises til meldingens kapittel 3 for nærmere beskrivelse av politikken og tiltakene.

1.4.2 Komiteens merknader

Komiteen mener at barn som kommer til landet alene er en sårbar gruppe som trenger særlig oppfølging. Komiteen viser til at det i 2015 var rundt 5 300 barn under 18 år som søkte beskyttelse i Norge uten følge av voksen. Dette er en betydelig økning fra tidligere år, og komiteen mener det er viktig at regjeringen prioriterer denne gruppen høyt både i ankomstfasen og bosettingsarbeidet for å sikre rask integrering. Komiteen viser til at regjeringen skriver at dette er en investering for fremtiden slik at de raskt kan bli integrert, få utdanning og bli selvforsørget. Komiteen er enig med regjeringen i at dette også er viktig for å forebygge at barn som kommer alene til Norge kommer i kontakt med kriminelle miljøer. Komiteen merker seg at denne gruppen beskrives som ressurssterke og utdanningsmotiverte, og peker på at ifølge SSB var tre av fire tidligere enslige mindreårige asylsøkere mellom 18 og 29 år i arbeid, utdanning eller del av introduksjonsprogrammet ved inngangen til 2015.

Komiteen viser til at regjeringen har gitt fylkesmennene i oppdrag å prioritere rekruttering, opp-

nevning og opplæring av representanter og verger for barn som kommer alene. Komiteen peker på at representanter og verger er viktige for å ivareta barnets interesser og at kvaliteten på opplæring er avgjørende for å sikre et likt tilbud til og oppfølging av barna. Komiteen merker seg at regjeringen har bedt Statens sivilrettsforvaltning om å utarbeide forslag til endringer i reglene om godtgjørelse til representanter.

Komiteen mener et bedre samarbeid og en klarere ansvars plassering mellom ulike instanser når barnet ankommer og bosettes er viktig for å sikre trygg omsorg og nødvendig bistand.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre, merker seg at antall omsorgssentre økte fra syv til 83 i 2015, og at regjeringen så det nødvendig å tilføye en dispensasjonsbestemmelse i kvalitetsforskriften som åpner for unntak fra kravene i ekstraordinære situasjoner. Flertallet vil understreke at tilbudet til barna til enhver tid skal være forsvarlig.

Flertallet viser til at Barne- og likestillingsdepartementet utreder en ny omsorgssentermodell som er bedre tilpasset store variasjoner i ankomster og som kan gi grunnlag for lavere kostnader enn dagens modell. Flertallet viser til at forslag til lovendring skal sendes på høring sommeren 2016.

Komiteen mener at økt bemanning og barnefaglig kompetanse i mottak for enslige mindreårige over 15 år er svært viktig for å sikre en god omsorg og oppfølging. Komiteen viser til at bevilgningen til dette er økt i 2016. Komiteen viser til at 178 barn har forsvunnet fra mottak siden 2013, og at 73 av disse forsvant i 2015. Komiteen viser til Meld. St. 30 (2015–2016) hvor det kommer fram at enkelte enslige barn bosatt på mottak og omsorgssentre identifiseres som mulige ofre for menneskehandel. Komiteen understreker at samarbeid og rutiner mellom berørte etater, som barnevern, politi og utlendingsmyndighetene er avgjørende. Komiteen mener at saker hvor barn forsvinner fra mottak, skal prioriteres på lik linje med andre forsvinningsaker, med og at det må iverksettes forebyggende tiltak for å unngå at barn havner i kriminelle miljøer eller blir utsatt for menneskehandel. Komiteen viser til Meld. St. 30 (2015–2016) hvor regjeringen peker på at berørte etater skal fortsette innsatsen for å sikre dette og forventer at dette følges opp med hensiktsmessige tiltak, blant annet i handlingsplan mot menneskehandel. Komiteen viser videre til stortingsvedtak 529 i forbindelse med behandlingen av Dokument 8:13 S (2015–2016) om tiltak for å for-

bedre omsorgssituasjonen for enslige mindreårige asylsøkere, der «Stortinget ber regjeringen opprette team mot menneskehandel som kan oppdage ofre og forhindre at barn blir utsatt for menneskehandel eller rekruttert til kriminelle miljøer fra mottak».

Komiteen viser til at rask bosetting er viktig for god integrering, og at dette er særlig viktig for barn som blant annet skal fortsette skolegang. Komiteen vil understreke at det er viktig at målet om bosetting innen tre måneder etter at tillatelse er gitt nås. Komiteen viser til at enslige mindreårige så langt det er mulig skal bosettes i den kommunen omsorgssenteret eller mottaket de bor i ligger, eller i nærliggende kommuner. Komiteen mener at dette kan gjøre forberedelse av bosetting i kommunen enklere samtidig som det ivaretar barnas behov for stabilitet og muliggjør at nettverk som bygges opp i ventetiden, kan beholdes.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet viser til at det i 2015 var en stor økning i antall enslige mindreårige asylsøkere. Disse medlemmer mener at blant de viktigste grepene som man kan gjøre for denne gruppen, er å sørge for å fortsette satsingen med å hindre barn på flukt. Flere rapporter og vitnebeskrivelser har vist at barn blir utsatt for overgrep og mishandling under en farefull ferd fullstendig overlatt i hendene på menneskesmuglere.

Disse medlemmer viser til at regjeringen allerede prioriterer denne gruppen i arbeidet med oppfølging og bosetting. I budsjettet for 2016 økte regjeringen midlene for denne gruppen. Blant annet økte regjeringen engangstilskuddet for kommuner som bosetter enslige mindreårige asylsøkere.

Disse medlemmer mener regjeringens mål om bosetting innen tre måneder etter vedtak er grunnleggende viktig i arbeidet med å integrere enslige mindreårige.

Disse medlemmer anser enslige mindreårige asylsøkere som en motivert og ressurssterk gruppe. Disse medlemmer vil derfor understreke behovet for individuell oppfølging av den enkelte, og vurderer det slik at en mulig endring i omsorgssentermodellen vil ivareta dette. Derfor ser disse medlemmer frem til at regjeringen legger frem en ny omsorgssentermodell samt støtten man gir til SOS-barnebyer til å utvikle en ny modell for bosetting av enslige mindreårige.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti peker på at enslige mindreårige asylsøkere er i en spesielt sårbar situasjon, og at det er viktig å sørge for at enslige mindreårige asylsøkere får gode steder å bo.

Disse medlemmer viser til at rask bosetting av enslige mindreårige asylsøkere er viktig for å unngå langvarig passivisering på mottak og for å få disse raskt integrert i lokalsamfunnet. Gjennomsnittlig ventetid fra vedtak om opphold til bosetting er i dag for lang. Disse medlemmer mener at målet må være at disse barna bosettes i en kommune innen tre måneder etter at vedtak om opphold fra UDI er fattet.

Komiteen viser til at etter utflytting fra omsorgssentre og mottak er det kommunen det enslige barnet blir bosatt i som har hovedansvaret for barnets bo- og omsorgstilbud. Komiteen mener det er viktig at kommunene settes i stand til å håndtere denne oppgaven med nok ressurser og kompetanse. Komiteen viser til at et bredt spekter av botilbud med sterk barnefaglig kompetanse er viktig for å sikre alle barn riktig type omsorgs- og botilbud. Komiteen mener det er positivt at regjeringen foreslår å bevilge midler til SOS-barnebyers prosjekt «Våre nye barn» og mener dette og liknende prosjekter må videreutvikles for å sikre at alle barn som skal bosettes får riktig omsorgs- og botilbud. Komiteen viser til at det i 2015 ble gjennomført rekrutteringskampanje for å rekruttere flere fosterfamilier og at denne resulterte i 400 nye fosterfamilier. Komiteen mener at arbeidet med rekruttering av fosterfamilier må styrkes i og med behovet for fosterfamilier både blant enslige mindreårige asylsøkere og i barnevernet generelt. Videre anser komiteen at det er viktig å sørge for et godt støtteapparat som sikrer god oppfølging og veiledning av fosterforeldre.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre, viser til at enslige mindreårige asylsøkere er i en spesielt sårbar situasjon. Flertallet mener det er viktig å opprettholde et høyt barnefaglig nivå på tjenestene som er tilknyttet alle bosteder for enslige mindreårige asylsøkere.

Komiteen viser til at utdanning er viktig for å sikre at barna blir en del av det norske samfunnet og blir selvforsørgende voksne. Komiteen viser til at barna som kommer til Norge, har ulik grad av skolegang med seg og at kvaliteten på eventuell skolegang også er varierende. Komiteen mener derfor det er viktig at det settes inn tiltak som sikrer at enslige mindreårige flyktninger får støtten de trenger for å fullføre skolegang og utdanning. Komiteen viser i denne forbindelse til at Nasjonalt kunnskapssenter om vold, traumatisk stress og selvmordsforebygging er i slutfasen av et forskningsprosjekt om utdannings- og skolesituasjonen til enslige mindreårige flyktninger i den tidlige fasen i en kommune. Komiteen forventer at regjeringen følger opp fun-

nene i denne forskningen med gode tiltak for å forebygge skolefravall og øke disse barnas mulighet til å fullføre et utdanningsløp.

Komiteen viser til at kommunene skal sørge for at barna får nødvendig helsehjelp. Komiteen merker seg at kunnskapen om helsen til denne gruppen er mangelfull, og at det trengs mer kunnskap om hvilke utfordringer disse barna kan ha, som konsekvens av bakgrunnen sin, flukten eller det å komme til et helt nytt land uten foreldrene sine. Komiteen viser til at NKVTS og de regionale ressursentrene har viktig kompetanse om flyktningers helse, tvungen migrasjon, vold/familievold, seksuelle overgrep, selvmordsforebygging, kjønnslemlestelse og tvangsekteskap. Komiteen mener det er viktig at denne kunnskapen spres slik at kompetansen i kommunene styrkes.

Komiteen mener at den økte tilstrømmningen til Norge gjør det nødvendig å øke forståelsen for bakgrunnen til dem som skal integreres i Norge. Derfor er det viktig å styrke forskningen på integrering, samt skaffe det nødvendige kunnskapsgrunnlaget for at de som møter flyktningene til daglig også har forutsetninger for å forstå vanskene som noen i denne gruppen strever med. Dette vil være nyttig informasjon i de møter som blant annet helsevesenet vil ha med de nyankomne flyktningene i årene som kommer.

Komiteen fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen styrke forskningen på integrering.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen finansiere datainn-samling ved Norsk kunnskapssenter for vold og traumatisk stress for å skaffe datagrunnlag på de nyankomne flyktningene.»

Komiteens medlemmer i Høyre og Fremskrittspartiet viser til at regjeringen allerede har en prosess på forskning på dette feltet. Disse medlemmer vil imidlertid peke på at det bør være opp til regjering og fagetater selv å avgjøre i størst mulig grad hvordan forskningsmidlene skal fordeles.

Komiteen vil vektlegge frivillighetens viktige rolle i integreringsarbeidet, spesielt for å skape nettverk og relasjoner mellom enslige barn og lokalsamfunnet. Komiteen viser til at kommunene rapporterer at dette er noe de i liten grad arbeider med. Komiteen mener at kommunene skal legge til rette

for at enslige mindreårige kommer i kontakt med norske jevnaldrende, ved blant annet å samarbeide med og styrke frivillighetens arbeid på dette området.

Komiteen mener at alle barn som oppholder seg i Norge har rett på god og trygg omsorg. Dette gjelder også enslige mindreårige asylsøkere mellom 15 og 18 år, som per i dag er under UDIs og ikke barnevernets omsorg slik andre barn uten omsorgspersoner i Norge er.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Venstre, og Sosialistisk Venstreparti, viser til at de fleste som forsvinner fra mottak er barn som er under UDIs ansvar. Flertallet mener det er svært viktig at forsvinninger forebygges, og at disse etterforskes på lik linje som andre barn som forsvinner. Flertallet merker seg at det ikke kommer nye tiltak for å forebygge eller sikre god etterforskning av forsvinninger fra mottak, og etterlyser mer innsats og konkrete tiltak fra regjeringen på dette området.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti, Venstre og Sosialistisk Venstreparti viser til at tiltaket som pekes på som mest effektivt av organisasjoner som jobber med denne gruppen, er å flytte omsorgsansvaret for barn mellom 15 og 18 år til barnevernet. Disse medlemmer mener dette vil sørge for at barna får et godt og trygt omsorgstilbud hvor de ansatte har barnefaglig kompetanse og vil kunne følge opp barnet på lik linje med andre barn uten omsorgspersoner. Disse medlemmer viser til at Kristelig Folkeparti fremmet forslag om dette høsten 2015, jf. Representantforslag 13 S (2015–2016) og Innst. 193 S (2015–2016).

Disse medlemmer mener videre at så lenge ansvaret for enslige asylbarn mellom 15 og 18 år ligger under UDI, må alle avdelingene for denne gruppen være bemannet 24 timer i døgnet med personell med barnefaglig kompetanse.

Disse medlemmer viser videre til at mellom 2012 og juni 2015 ble 139 ungdommer identifisert som mulige ofre for menneskehandel. Disse ungdommene var innom 37 ulike kommuner, og 40 pst. ble identifisert og fulgt opp i kommuner som kun har én eller to slike saker i denne perioden. Også i kommuner hvor det ble avdekket flere slike saker, ser man at på grunn av utskiftninger og at ansvaret ligger i ulike bydeler er det sjeldent en saksbehandler har ansvar for flere enn én menneskehandelsak (Fafo 2016). Dette betyr at kompetansen som bygges opp forsvinner, og at man må begynne på nytt hver gang det avdekkes mulige ofre for menneskehandel.

Disse medlemmer viser til at disse sakene i de fleste tilfeller oppdages før barnet er bosatt, og det

er da usikkerhet rundt hvor barnet skal videre, og hvem som har ansvaret. Det har ført til at barnet forteller om overgrep og menneskehandel til flere voksne uten at noen tar tak i dette eller setter inn tiltak utover å tilby en samtale.

Disse medlemmer viser til at Fafo 9. mai 2016 lanserte en rapport som viser alvorlige svakheter i hvordan mindreårige ofre for menneskehandel følges opp. I mange tilfeller blir de ikke fulgt opp i det hele tatt, selv om både ansatte på mottak, barnevern og politi har mistanke om at noe er galt. Dette bunner ofte i mangel på kompetanse og erfaring med hvordan man arbeider med disse sakene.

Disse medlemmer viser til at Fafo konkluderer med at dagens barnevernstruktur ikke evner å sikre forsvarlig omsorg for de ikke-bosatte barn, og foreslår en sentral enhet med ansvar for oppfølging av disse barna. Denne avdelingen vil for eksempel kunne opparbeide rutiner for regler for retur til ulike land, gi assistanse til papirløse ungdommer, ekspertise på plasseringer uten samtykke og bistå barnevernkontor med å avdekke menneskehandel og hvilke tiltak som er riktig i de ulike situasjonene. Barn som er bosatt skal følges opp av lokalt barnevern, og det vil derfor være viktig å bygge opp kompetanse på de lokale kontorene, noe denne enheten vil kunne bidra med. Denne sentrale enheten skal ikke ta over politiets eller UDIs ansvar, men skal samarbeide tett med disse sektorene for å sørge for at sakene følges opp. Enheten blir også en viktig ressurs og samarbeidspartner for de menneskehandelsteamene som stortingsflertallet har gått inn for at skal etableres på de ulike mottakene.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen vurdere å opprette en sentral enhet innenfor barnevernet som har ansvar for å følge opp ikke-bosatte barn som er ofre eller mulige ofre for menneskehandel, og bistå lokale barnevernkontor med oppfølging av barn som er ofre eller mulige ofre for menneskehandel.»

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til at Norge er forpliktet gjennom Barnekonvensjonen og ulike lovbestemmelser til å behandle barna som kommer til Norge, som norske barn. Det er viktig at disse barna raskt finner fotfeste her, blir trygge og kan legge planer for ei selvstendig framtid i Norge. Mange av barna er traumatiserte og har mistet all tillit til voksne og myndigheter. Det er derfor krevende, men mulig å gjøre en langt bedre jobb for at de etter hvert skal kunne fungere som gode samfunnsborgere her. Dette gjelder særlig barna som søker asyl alene.

Dette medlem viser til at Barneombudet og flere organisasjoner som arbeider med enslige mindreårige asylsøkere, som Redd Barna, NOAS og Norsk Folkehjelp, har kommet med bekymringsmeldinger om forholdene for enslige mindreårige asylsøkere mellom 15 og 18 år. Bekymringsmeldingene går særlig ut på for lav bemanning og for dårlig barnefaglig kompetanse i mottakene. Bemanningen må økes kraftig.

Dette medlem viser til rapport fra Fafø, Oppfølging av mulige mindreårige ofre for menneskehandel, hvor det fremgår at flere mindreårige prostituerer seg og blir utnyttet uten at det blir gjort noe selv om både politi og barnevern vet dette. Rapporten illustrerer at det er en lang vei å gå før det er et tilstrekkelig tilbud for barn på norske mottak.

Dette medlem mener det må lages en fire–femårig opptrappingsplan i tråd med anbefalingen fra Bergeutvalget (2011) og Lidén (2013) om en minimumsbemanning på ett årsverk per barn, det vil si omtrent én ansatt per tre barn til enhver tid på døgnet, hvor minst halvparten har barnefaglig kompetanse etter samme definisjon som i omsorgssentrene.

Dette medlem påpeker at den barnefaglige kompetansen i hele forvaltningen og mottakskjeden må styrkes, vergeordningen forsterkes og det må etableres ordninger med norsk fadder som kan være en stabil veileder i hverdagen over lengre tid. Unge må inkluderes i positive miljøer, hvis ikke fanges de lett opp av negative miljøer. Fordi de har for få voksne personer å ty til og er ensomme, kan de lettere bli offer for overgrep og også bli rekruttert til kriminalitet. Disse barna er desperat alene og redde. De fleste av dem har opplevd svært dramatiske hendelser, traumatiske tap og framtiden er totalt utrygg. Det er svært viktig at voksne menn som kan være gode forbilder for manssrollen i et likestilt samfunn, blir rekruttert til slike fadderoppgaver for de mange guttene som kommer. Disse barna trenger det Odd Nordstoga synger så treffende om, nemlig: En farfar i livet sku alle ha. Ungdomsorganisasjoner bør også involveres direkte lokalt for å bistå med nettverk og utfølelsesmuligheter.

Dette medlem mener at det viktigste vi gjør for å sikre disse barna en god barndom er å sørge for at de blir integrert og at kvaliteten på omsorgssentrene opprettholdes. Omsorgssenter for barn under 15 år må prioriteres, og dersom omsorgssentermodellen må endres, må det gjøres for å sikre barna et bedre tilbud, ikke først og fremst for å spare kostnader. Kvaliteten på disse sentrene må opprettholdes. Dette medlem kan derfor ikke stille seg bak forslagene i meldingen om å endre omsorgssentermodellen.

Dette medlem viser til integreringsforliket som ble vedtatt i Stortinget i januar 2016 og at Sosialistisk Venstreparti støttet alle forslagene der, bortsett

fra forslaget om innstramming i familiegjenforening. Dette vedtaket inneholder forslag som ansees å dekke dette forslaget om SOS-barnebyer og økt bruk av folkehøgskoler, og fremmes derfor ikke her.

Dette medlem fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen øke bemanningen i asylmottak gjennom en fire–femårig opptrappingsplan i tråd med forslag i Berge-utvalget (2011) og Lidén (2013) om en minimumsbemanning på ett årsverk per barn, det vil si omtrent én ansatt per tre barn til enhver tid på døgnet, hvor minst halvparten har barnefaglig kompetanse etter samme definisjon som i omsorgssentrene.»

«Stortinget ber regjeringen forsterke vergeordningen og sette et lavere tak på antall klienter en verge kan ha.»

«Stortinget ber regjeringen i samarbeid med frivillig sektor opprette egne fadderordninger for unge asylsøkere.»

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sikre at det inngås forpliktende avtaler med frivillig sektor for systematisk samarbeid om tiltak for en god integrering i lokalsamfunnet av beboere på asylmottak, herunder for eksempel koordinere språkopplæring fra frivillige, aktivitetstilbud for både voksne og for barn og flyktningguider.»

1.5 Kvalifisering, utdanning og arbeid

1.5.1 Sammendrag

Det går fram av meldingen at innvandrere må ofte starte forfra med utdanning og karriere i sitt nye land. Kartlegging av kompetanse, språkopplæring og kvalifisering for arbeid er for mange nødvendig for å komme inn i jobb. Alle må lære norsk. Etablerte ordninger som introduksjonsprogrammet og arbeidsmarkedstiltak skal brukes, men bli mer effektive. Innvandreres medbrakte utdanning eller kompetanse skal brukes i det norske arbeidsmarkedet. Regjeringen vil forenkle dagens ordninger og gi raskere godkjenning av medbrakt kompetanse.

Det offentlige må spille på lag med næringslivet og frivilligheten for å kunne lykkes i integreringsarbeidet, og for å skape nye arbeidsplasser.

Det redegjøres i meldingens kapittel 5 også om endringer i trygdlovgivningen.

Det fremgår av meldingen at regjeringen vil

- kartlegge den enkeltes kompetanse i mottaksfasen
- gi yrkesveiledning i asylmottak på bakgrunn av kompetansekartlegging
- gi kommuner mulighet til å gjennomføre forsøk med unntak fra introduksjonsloven
- endre introduksjonsloven slik at bruk av arbeids- og utdanningsrettede tiltak alltid skal inn i arbeidet med den enkeltes individuelle plan
- etablere hurtigspor inn i arbeidsmarkedet for de som har fått vedtak om opphold, og som har med seg en kompetanse som etterspørres i arbeidslivet. Innsatsen konkretiseres gjennom et samarbeid mellom myndighetene og partene i arbeidslivet
- sørge for at Arbeids- og velferdsetaten, i samarbeid med kommunene, skal komme tidligere inn med arbeidsmarkedsfaglig veiledning av deltakere i introduksjonsprogrammet og bistå i utvikling av individuell plan
- videreutvikle og øke bruken av gratis nettbaserte opplæringsressurser
- samle ansvar for generell godkjenning av utenlandsk utdanning hos NOKUT
- gjennomgå godkjenningsordningene og hindringer i utdanningssystemet med sikte på forenkling og økt brukervennlighet
- etablere et felles informasjonspunkt og en felles nettportal for å levere søknader om godkjenning av yrker
- etablere tilbud om kompletterende utdanning for innvandrere som har med seg en lærerutdanning eller sykepleierutdanning fra hjemlandet
- gjøre det enklere for innvandrere å dokumentere generell studiekompetanse slik at de kan søke opptak til høyere utdanning
- samarbeide med partene i arbeidslivet om forslag for å fremme innvandreres deltakelse i arbeidslivet
- at IMDI skal være et bindeledd mellom kommuner og aktører i næringslivet som ønsker å bidra med praksisplasser eller andre tilbud i forbindelse med kvalifisering av innvandrere
- videreføre Jobbsjansen rettet mot hjemmeværende kvinner
- gi tilskudd til skoleeiere som tilbyr mer grunnskoleopplæring til ungdom slik at flere blir i stand til å fullføre videregående opplæring, innenfor rammen av Jobbsjansen
- øke programtiden for deltakere i introduksjonsprogrammet som trenger det for å komme i arbeid eller utdanning, innenfor rammen av Jobbsjansen
- styrke tilskuddsordningen Basiskompetanse i arbeidslivet (BKA) i 2016
- foreslå endringer i trygdelovgivningen

- innføre et botidskrav på fem år for rett til kontantstøtte

Det vises til meldingens kapittel 5 for nærmere beskrivelse av politikken og tiltakene.

1.5.2 Komiteens merknader

Komiteen viser til at målrettet kvalifisering og tidlig tilrettelegging for arbeid er avgjørende for å sikre en høy grad av sysselsetting blant flyktninger. Økt ressursinnsats nå vil gi innsparinger på sikt ved at flere innvandrere deltar i arbeidslivet, blir skattebetalere og bidrar i samfunnet. Komiteen viser til at introduksjonsprogrammet og opplæring i norsk og samfunnskunnskap er viktige virkemidler for at innvandrere med fluktbakgrunn kommer inn og forblir i arbeidslivet. Kommunene har ansvaret for grunnleggende kvalifisering, men er avhengig av å samarbeide tett med voksenopplæringen, arbeidsgivere, frivillige organisasjoner og arbeids- og velferdsetaten.

Komiteen viser til at sysselsettingen i snitt er 20 pst. lavere for innvandrere med fluktbakgrunn enn gjennomsnittet i Norge. Med lengre botid øker også andelen som er i arbeid blant innvandrere. Videre viser statistikken at arbeidsledigheten er høyere blant innvandrere og særlig blant dem som kommer fra områder hvor mange har fluktbakgrunn, inntekten er lavere og barn av innvandrede foreldre utgjør over halvparten av barn i vedvarende lavinntekt for perioden 2011–2013.

Komiteen viser til at regjeringen vil videreføre hovedprinsippene i introduksjonsloven, men vil foreslå tiltak for mer effektivt integreringsarbeid og bedre insentiver for å komme inn i arbeidslivet. Komiteen viser til at introduksjonsprogrammet skal være tilpasset den enkelte deltaker, men at man i mange kommuner har standardisert både innhold og rammer. Det varierer mellom kommunene i hvilken grad de utnytter fleksibiliteten som er lagt inn i regelverket. Komiteen merker seg videre at det er stor variasjon i kommunenes tilbud når det gjelder hvor fleksibel og intensiv norskopplæringen i kommunene er. Komiteen anser at språkopplæringen i større grad bør skje i kombinasjon med praksis eller arbeid.

Komiteen viser til Meld. St. 16 (2015–2016) Fra utenforskap til ny sjanse – Samordnet innsats for voksnes læring, og merker seg at regjeringen i meldingen har fremmet tiltak for bedre å legge til rette for å ta mer ordinær utdanning som en del av ordningene i introduksjonsloven, øke arbeidsrettingen av introduksjonsprogrammet og styrke den individuelle tilretteleggingen særlig for kvinner og personer med nedsatt funksjonsevne.

Komiteen viser til integreringsforliket og anmodningsforslag 440:1 om å styrke arbeidet i mot-

tak med kompetansekartlegging for asylsøkere som har fått innvilget opphold og flyktninger. Komiteen merker seg at kartleggingen skal omfatte alle som har fått opphold eller som med stor sannsynlighet vil få opphold, og at en elektronisk løsning for selvregistrering er under utvikling. Komiteen viser til at det i tråd med integreringsforliket legges til rette for at kompetanse og mulighet for jobb kan vektlegges ved bosetting, og at kompetansekartleggingen følges av tilbud om veiledning om kvalifiserings-, utdannings- og arbeidsmuligheter. Komiteen merker seg at de fylkesvise karrieresentrene vil få et utvidet oppdrag for å gjennomføre veiledning for beboere i mottak.

Komiteen viser til at regjeringen foreslår å innføre en forsøkshjemmel i introduksjonsloven som åpner for at kommuner etter søknad kan sette i gang lokale forsøk av avgrenset varighet med unntak fra bestemmelser i lov eller forskrift. Dette skal gi kommunene større fleksibilitet til å tilpasse språk- og integreringstilbud til innbyggerne i kommunen, og åpne for å prøve ut nye modeller med bruk av insentiver for at flere skal avlegge og bestå norskprøve.

Komiteen viser til at kvinner i mindre grad enn menn kommer ut i arbeid eller utdanning etter endt deltakelse i kvalifisering, og at en forklaring er at kvinnene tar ut omsorgspermisjon etter fødsel. Komiteen merker seg at regjeringen vil endre regelverket for å legge til rette for at deltakere i introduksjonsprogrammet kan få norsk og samfunnskunnskapsundervisning mens de er i permisjon.

Komiteen understreker at individuell tilrettelegging er viktig for et godt introduksjonsprogram, og merker seg at regjeringen vil prøve ut forsøk med utvidet programtid til inntil fire år for deltakere i introduksjonsprogrammet innenfor rammene av Jobbsjansen. Komiteen merker seg videre at regjeringen for å øke arbeidsrettingen av introduksjonsordningen foreslår å endre introduksjonsloven slik at kommuner alltid skal vurdere bruk av arbeids- og utdanningsrettede tiltak for den enkelte.

Komiteen understreker at det er viktig å legge til rette for at innvandrere med fluktbakgrunn som har relevant kompetanse og arbeidserfaring, raskt kan få anvende sine ressurser i arbeidslivet. Komiteen merker seg at regjeringen jobber med å etablere et raskere spor inn i arbeidsmarkedet for innvandrere med etterspurt kompetanse. Komiteen viser til at nettbasert opplæring kan være effektiv løsning, ikke minst for personer som ikke kan møte til ordinær opplæring, for eksempel i forbindelse med omsorgspermisjon eller arbeid, og merker seg at regjeringen vil øke bruken av denne type tilbud.

Komiteen viser til viktigheten av å forenkle og forbedre godkjenningsordningene for utenlandske utdanninger og yrkeskvalifikasjoner. Komiteen

merker seg at ansvaret for godkjenning av utenlandsk utdanning samles hos NOKUT, og at regjeringen vil opprette et felles informasjonspunkt og en felles nettportal for søknader om yrkesautorisasjon. Komiteen vil understreke at innvandrere med fluktbakgrunn utgjør en ressurs for samfunnet, blant annet har flere med seg en gründerinnstilling og et ønske om å starte egen bedrift som igjen vil bidra til verdiskapningen i landet. Komiteen viser til de tilskudd og veiledningsordninger som er etablert, og vil oppfordre til å intensivere arbeidet med å styrke og utvikle tilbudet om etablereropplæring. Komiteen viser til at regjeringen vil etablere et tilbud om komplementerende utdanning, i første rekke for lærere og sykepleiere.

Komiteen viser til at regjeringen vil tydeliggjøre adgangen til å bruke asylsøkere som medhjelpere til norsk helsepersonell som yter helsehjelp i asylmottak.

Komiteens medlem fra Senterpartiet vil påpeke at tiltaket kan virke positivt som arbeidstrening, men det må være en forutsetning at de som deltar har tilfredsstillende kompetanse.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti er positive til forslaget om komplementerende utdanning til lærere og sykepleiere, men vil presisere at krav til faglig kompetanse og språkferdigheter må gjelde.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener at det videre må omfatte flere aktuelle yrker, som f.eks. innen håndverksfag.

Komiteen viser til at det er lite effektivt å kreve at innvandrere med langvarig utdanning fra hjemlandet, må gjennomgå full ny utdanning i Norge.

Komiteen viser til at regjeringen vil videreføre ordningen Jobbsjansen, men med endret innretning. Samtidig legges det opp til en helhetlig evaluering av ordningen. Hjemmeværende kvinner vil fortsatt være en prioritert målgruppe i Jobbsjansen. Videre merker komiteen seg at regjeringen vil endre opplæringsloven for at kommuner og fylkeskommuner skal kunne tilby mer grunnskoleopplæring til ungdom som har behov for det.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til at selv om kommuner og fylkeskommuner skal kunne tilby mer grunnskoleopplæring til ungdom som har behov for det, så er det kun en mulighet for de kommuner og fylkeskommu-

ner som ønsker det, og kostnadene må dekkes innenfor eksisterende rammer.

Komiteen viser videre til at regjeringen vil prøve ut forsøk med utvidet programtid for deltakere i introduksjonsprogrammet innenfor rammene av Jobbsjansen. Kommunene kan søke om prosjektmidler for å la deltakere i introduksjonsprogrammet som trenger det få en utvidet programtid på inntil fire år.

Komiteen viser til at det finnes en rekke generelle ordninger for kvalifisering og deltakelse i arbeidslivet som innvandrere har tilgang til på lik linje med andre innbyggere. Komiteen viser til at ordningen med lønnstilskudd gjennom flere evalueringer har vist seg som et effektivt virkemiddel, og merker seg at regjeringen legger opp til økt bruk av denne ordningen i 2016. Komiteen merker seg videre at regjeringen vil foreslå å styrke tilskuddsordningen Basiskompetanse i arbeidslivet i 2016. Ordningen innebærer at bedrifter kan søke midler til å gi sine ansatte opplæring i basisferdigheter, herunder norskkunnskaper.

Komiteens medlemmer fra Framskrittspartiet og Høyre er positive til den samlede tiltakspakken for å sikre flere innvandrere varig tilknytning til arbeidslivet regjeringen legger frem, og understreker behovet for en langsiktig tilnærming. Disse medlemmer vil spesielt påpeke viktigheten av individuell tilpasning av introduksjonsprogrammet, samt endret innretning av Jobbsjansen som virkemidler for å øke sysselsettingen blant innvandrere med fluktbakgrunn.

Disse medlemmer viser til at tidlig kompetansekartlegging er viktig for det videre karriereløpet for innvandrerne. Introduksjonsprogrammet er det viktigste programmet den enkelte skal igjennom siden det er det første som skjer når man ankommer en kommune. I altfor mange år har det vært for store forskjeller mellom kommunenes resultater. Altfor mange kommer ikke ut i jobb og utdanning etter endt program. Derfor er det viktig at man legger opp til et løp der man i større grad differensierer med bakgrunn i den enkeltes kompetanse slik at man hele tiden jobber for at deltagerne kommer raskt ut i arbeid. Disse medlemmer er fornøyd med regjeringens forslag som spisser dette programmet slik at språk og arbeid får en fremhevet plass.

Disse medlemmer understreker at den enkelte innvandrer selv har det viktigste ansvaret for gjennomføring av introduksjonsprogrammet så raskt som mulig og med gode resultater.

Disse medlemmer merker seg regjeringens forslag om en forsøkshjemmel i introduksjonsloven for å tilrettelegge for lokale forsøk for å gi kommunene større fleksibilitet til å tilpasse introduksjons-

programmet til den enkelte. Disse medlemmer er positive til dette, og anser at nye modeller med bruk av økte insentiver for gjennomføring av språkopplæring vil være et viktig virkemiddel fremover.

Disse medlemmer viser til forslaget om hevet botidskrav for å få kontaktstøtte, og mener dette er et av flere virkemidler for å stimulere til økt sysselsetting blant innvandrerkvinner.

Komiteens medlemmer fra Venstre og Sosialistisk Venstreparti savner tiltak for å styrke kvaliteten i norskopplæringen. Resultatene fra norskprøvene som publiseres av VOX, viser at mange ikke lærer godt nok norsk etter å ha gjennomgått en omfattende norskundervisning. Det er også store variasjoner i resultater mellom de ulike fylkene og kommunene. Disse medlemmer mener dårlige resultater og store forskjeller mellom kommunene indikerer at kvaliteten på språkopplæringen ikke er god nok, og at det er behov for å stille krav til kvalitet i undervisningen.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen vurdere å innføre kvalitetskriterier for språkopplæring i introduksjonsprogrammet.»

Komiteens medlem fra Venstre viser til at det flere steder i landet utprøves nye metoder for å bedre språkopplæringen. I bydel Alna i Oslo er det gjennomført forsøk med språkopplæring ved bruk av Suggestopedi-metoden, som er en intensiv språkopplæring hvor målsettingen er at undervisningen skal være motiverende for elevene og skape trivsel for læring gjennom bruk av en rekke forskjellige metoder. Målgruppen for forsøket var analfabeter som ikke snakker norsk. Resultatene er oppsiktsvekkende gode etter kort tid med opplæring. Syv av syv knakk lesekode på syv uker, og seks av syv deltakere fikk kursbevis for norskprøve 1 muntlig etter syv uker. Dette medlem mener forsøket viser at det er behov for nytenkning i språkopplæringen. Når analfabeter uten norskkunnskaper kan oppnå så gode resultater på kort tid, sier det noe om potensialet for forbedring av språkundervisningen. En raskere og mer effektiv språkopplæring vil styrke integreringen og sørge for at flyktninger kommer raskere i jobb.

Komiteens medlemmer fra Venstre og Sosialistisk Venstreparti mener derfor det bør legges bedre til rette for innovasjon og nytenkning innenfor språkopplæringen og foreslår følgende:

«Stortinget ber regjeringen vurdere å etablere flere forsøksprosjekt med alternative metoder for språkopplæring for voksne innvandrere.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Venstre og Sosialistisk Venstre parti mener at det er både muligheter og utfordringer knyttet til innvandring. Innvandring gir oss nye impulser, arbeidskraft og innbyggere til lokalsamfunn som trenger det. Samtidig kan innvandring utfordre den norske modellen hvis organisasjonsgraden går ned, det oppstår press på lønninger og standarder i arbeidslivet, eller innvandrere ikke oppnår samme grad av yrkesdeltakelse og likestilling som majoriteten. For at flyktninger skal få et langsiktig bedre liv og for å unngå store endringer av nordisk arbeidsliv, kreves et bredt samarbeid om utformingen av arbeidsmarkedspolitikken.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti understreker at det må gis god veiledning og assistanse til å søke arbeid, og god informasjon om rettigheter og plikter i arbeidslivet. I en tid der arbeidsløsheten stiger og andelen i jobb går ned, er det særlig viktig at vi allerede fra ankomst i Norge er tydelige på alles plikt til å bidra. Disse medlemmer mener derfor at det er behov for et tydelig og enhetlig regelverk for tilstedeværelse i introduksjonsprogram og norskopplæring.

Komiteens medlemmer fra Venstre og Sosialistisk Venstreparti mener det også er behov for å tilrettelegge bedre for flyktninger med akademisk bakgrunn, og vil berømme Universitetet i Oslo som høsten 2015 tok til orde for en akademisk dugnad for flyktninger og asylsøkere – en oppfordring som raskt ble fulgt opp av høyere utdanningsinstitusjoner over hele landet. Dugnadens hovedmål er å gjøre det lettere for flyktninger med akademisk bakgrunn å ta opp sine akademiske løp – studier eller karriere – i Norge, men også å bidra til bedre informasjon og mer hensiktsmessige løsninger for flyktninger som ønsker å begynne studier, og å bidra til en mer faktabasert offentlig debatt om flyktningrelaterte spørsmål. Blant de mest interessante initiativene er Akademisk Praksis, et samarbeid mellom UiO og Oslo kommune som tilrettelegger for at flyktninger med høyere utdanning kan gjennomføre praksisdelen i Introduksjonsprogrammet i et fagmiljø tilsvarende det de kommer fra. Dette skal bidra til at flyktninger med høyere utdanning blir i academia, heller enn å utkonkurrere ufaglærte i ufaglært sektor, noe som innebærer et dobbelt tap for samfunnet. Akademisk Praksis er nå i ferd med å utvides til flere institusjoner

og kommuner i Oslo-området, og kan implementeres over hele landet.

Disse medlemmer mener det er viktig at det legges til rette for at også andre institusjoner, organisasjoner, fagmiljø, næringsliv med flere kan etablere praksisplasser for flyktninger og fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen legge til rette for at institusjoner, organisasjoner, fagmiljø, næringsliv med flere kan etablere praksisplasser for flyktninger.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener at flyktningene må inkluderes i det ordinære arbeidslivet langt raskere enn i dag, samtidig som det gis gode muligheter for kvalifisering slik at man blir i arbeidslivet. Disse medlemmer mener dette er avgjørende for å oppnå et av de mest grunnleggende målene i integreringspolitikken, nemlig økonomisk selvforsørgelse.

For å oppnå dette mener disse medlemmer at det er avgjørende at vi både stiller krav og stiller opp.

Disse medlemmer mener at Nav og utdanningsmyndighetene må anvende regelverket fleksibelt for å få folk i aktivitet. Det må bli bedre sammenheng i arbeidsmarkeds-, utdannings- og helsepolitiske tiltak som får folk ut i arbeid. Disse medlemmer mener at Nav må ha tydelige retningslinjer for at fellesskapet ikke betaler livsoppholdet til personer som ikke vil delta i aktivitet eller arbeid på grunn av religion eller fordi man ikke forholder seg til grunnleggende verdier i det norske samfunnet.

Disse medlemmer bemerker at det norske arbeidslivet stiller høye krav til arbeidstakerne. Fellesskapet investerer mange år i utdanning og forberedelser for at vi skal oppfylle kravene som arbeidslivet og samfunnet for øvrig stiller til den enkelte av oss. Det vises til at flyktningene som kommer til Norge har ulik bakgrunn, og mange mangler utdanning og de kvalifikasjonene som det høyproduktive arbeidslivet krever.

Komiteen fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide tydeligere retningslinjer for Nav som sikrer at fellesskapet ikke betaler livsopphold til personer som kan, men ikke vil delta i arbeid eller aktivitet av religiøse eller ideologiske årsaker.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti understreker at det ikke er ønskelig

med ordninger hvor det gis lavere lønn til flyktninger enn andre som står utenfor arbeidsmarkedet. Disse medlemmer frykter det vil kunne skape et varig utenforskap og en ny klassedeling i arbeidslivet. Økt bruk av midlertidige ansettelser har heller ikke dokumentert annen effekt enn mer midlertidighet. Disse medlemmer viser til at land som har valgt lavlønnlinjen eller mye midlertidige ansettelser, ikke har en høyere andel i jobb enn Norge.

Disse medlemmer ønsker en sterkere satsing på lønnstilskudd til bedrifter som ansetter personer som står langt unna arbeidslivet. Disse medlemmer mener at økt bruk av tidsbegrenset lønnstilskudd vil være et effektivt virkemiddel for å bringe arbeidssøkere i tettere kontakt med det reelle arbeidslivet. Dette vil også kunne være et effektivt middel for å kombinere jobb med språkopplæring og annen kompetanseheving på arbeidsplassene.

Disse medlemmer understreker at kvinners arbeidsinnsats i det norske samfunnet er uvurderlig for norsk økonomi. Disse medlemmer mener det er svært viktig at også innvandrerkvinner trekkes inn i arbeidslivet i større grad enn i dag. Derfor mener disse medlemmer at det er viktig å satse videre på Jobbsjansen, spesielt rettet mot innvandrerkvinner, og sikre at introduksjonsprogrammet tilrettelegger for kvinners yrkesdeltakelse.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre, viser til at regjeringen vil gjennomgå særordninger for flyktninger og asylsøkere i folketrygden, og sørge for at det stilles aktivitets- og oppføringskrav der det er naturlig.

Komiteen merker seg videre at regjeringen vil innføre et botidskrav på fem år for rett til kontantstøtte.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener at forslaget om hevet botidskrav for å få kontantstøtte har et diskriminerende element i seg, og mener at norske velferdsordninger fortsatt skal være universelle. Disse medlemmer er bekymret for at et slikt krav vil forverre den økonomiske situasjonen til barnefamilier og trolig bare bidra til barnefattigdom.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti og Senterpartiet mener videre at kontantstøtten ikke er hovedårsaken til at innvandrerkvinner er hjemmeværende. Det er hovedsakelig andre forhold som språk, kultur, barrierer på arbeids-

markedet, som i større grad forklarer hvorfor en del kvinner fra denne gruppen er hjemmeværende.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til forslag om å innføre et botidskrav på fem år for rett til kontantstøtte. Det understrekes at disse medlemmer ønsker å avvikle kontantstøtten og erstatte den med en ventestøtte for dem som ikke får barnehageplass etter fødselspermisjonen. Disse medlemmer mener kontantstøtten er et hinder for god integrering og er derfor åpne for løsninger som begrenser bruken av kontantstøtten.

Komiteens medlem fra Kristelig Folkeparti viser til forslag om å innføre et botidskrav på fem år for rett til kontantstøtte. Det understrekes av dette medlem at kontantstøtte er en velferdsordning på linje med andre velferdsordninger, og bør ikke behandles annerledes enn andre kontantytelser.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til at kontantstøtten bidrar til å sementere foreldede kjønnsroller og til å holde mor vekk fra arbeid og opplæring. I tillegg betales familien for at barnet ikke skal gå i barnehagen, noe som er svært uheldig fordi barn lærer språk automatisk i tidlige barneår, og fordi barnehagen er en meget god integreringsarena for barn og foreldre. I meldingen uttaler regjeringen at kontantstøtte til innvandrerfamilier er lite kostnadseffektivt for samfunnet, og gjør dem til passive mottakere av trygdeytelser. Dette medlem mener at dette er et problem for kontantstøtten som helhet, og at dette vil gjelde selv om det innføres et vilkår om fem års botid. Kontantstøtten må derfor fjernes, uavhengig av botid.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen avvikle kontantstøtten.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener det er viktig at introduksjonsordningen endres og gjøres mer fleksibel. Noen trenger lengre tid, andre trenger ikke introduksjonsprogram i det hele tatt. Personer med fagbrev, høyere utdanning eller andre kvalifiserende ferdigheter trenger ikke å gjennomgå et toårig introduksjonskurs. De bør heller gis hjelp til å komme seg fortest mulig inn i arbeidslivet. Mange er ganske klare for arbeidsmarkedet allerede mens de sitter på asylmottak, andre trenger ulike typer kvalifisering og oppfølging.

Det kommer også mange arbeidsskapere. Derfor må etablererkompetansen økes og oppmuntres.

Disse medlemmer påpeker at å kunne språket i det samfunnet en bor i, er en forutsetning for å klare seg godt. Språket er nøkkelen til kontakt med andre, til vennskap, forståelse av kultur og for å kunne fungere i en jobb. Disse medlemmer viser til at det er behov for å styrke språkopplæringen i mottakene raskt, og reversere kuttet i norskopplæringen fra 250 til 175 timer som flertallet allerede har gjennomført.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti mener at opplæring i norsk er så viktig for at integreringen i Norge skal fungere, at innsatsen bør økes kraftig. Sosialistisk Venstreparti har derfor fremmet et krav om at det må bevilges en språk-milliard over flere år til norskopplæring og grunnskole for innvandrere.

Dette medlem viser til at Norge trenger fagarbeidere, flyktninger trenger arbeid og språkopplæring. Dette må kombineres. Derfor fremmet Sosialistisk Venstreparti et forslag om dette, Dokument 8:15 S (2015–2016), der det ble foreslått å gjøre introduksjonsprogrammet mer fleksibelt, og at det måtte benyttes til og kombineres med andre ordninger for å gi tilbud som fører til formell kompetanse.

Introduksjonsprogrammet må kunne forlenges når det er en del av et fastlagt løp og språkopplæring og arbeid må kobles sammen så flyktningene oppnår bedre og mer formell kompetanse raskere. Det er også behov for å tilpasse ulike utdanningsløp gjennom vekslingsmodellen eller andre tilpasninger, slik at de kan rettes mer direkte mot behov i kommunesektoren eller i annet lokalt arbeidsliv. Det vil gi flere mulighet til fullført løp, mer praktisk opplæring og bedre språkopplæring som en del av det formelle opplæringsløpet. Dette er prøvd ut i Trondheim og Gloppen med gode resultat. Nå har de startet på Røros, men i dag kreves det dispensasjon for å gjøre dette. Dette må endres slik at samfunnets behov for faglærte og flyktningenes behov for arbeid må passes sammen, og det er bra at det nå legges opp til et mer fleksibelt system.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti er enige med regjeringen i at kompetansen til den enkelte må kartlegges så raskt som mulig. Det må videre etableres løp slik at folk kan få tettet kunnskapshullene de har dersom de allerede har en formell utdanning. Det er derfor ikke nok at det lanseres en nettside med egenregistrering av kompetanse, og kun foreslås et beløp på 2 mill. kroner i revidert nasjonalbudsjett til utdanningsinstitusjoner for å utvikle utdanningsløp for nettopp denne gruppen.

Registrering av kompetanse må skje systematisk, og så raskt som mulig etter ankomst til Norge, slik at det utarbeides en oversikt over den kompetansen som finnes. Det må på bakgrunn av denne informasjonen satses på å sikre de som får opphold relevant etterutdanning slik at samfunnet kan få nytte av kompetansen de som kommer allerede har med seg.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti mener at det må tilrettelegges for at de kvinnene som er i svangerskapspermisjon, får anledning til å ha opplæring mens de er i permisjon slik at de ikke automatisk går ut av programmet i hele permisjonstiden. Dette gjøres likevel ikke ved å frata vedkommende permisjon, men ved å finne løsninger som kan være til det beste for den som skal gjennomføre programmet. Det er viktig at det nå satses langt mer på tiltak som Jobbsjansen for kvinner som står langt unna arbeidslivet, og at dette kan gjøres til en del av introduksjonsprogrammet. Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti om Jobbsjansen anses derfor ivaretatt i meldingen.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener samarbeidet med partene i arbeidslivet må styrkes.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti mener at arbeidspraksis er viktig, og at mye av språkopplæringen både kan og bør skje gjennom arbeid. Ufaglært arbeidskraft som ennå ikke har lært seg språket, kan imidlertid ikke erstatte faglært arbeidskraft i skole og omsorg. Det er svært viktig at flyktninger i arbeidspraksis ikke erstatter ordinære ansatte. Det er uverdigg, og uforsvarlig, om et reelt behov for faglært arbeidskraft for eksempel i eldreomsorgen skal dekkes gjennom arbeidspraksis.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at integreringsprosessen starter med en kompetansekartlegging. Kartlegging vil danne grunnlag for bedre planlegging av bosettings- og integreringsløp, samt for individuell oppfølging også i mottakene.»

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen revidere introduksjonsordningen slik at den gjøres mer individtilpasset

og slik at all grunnleggende kvalifisering kan tas innenfor introduksjonsprogrammet.»

«Stortinget ber regjeringen koble mentorer fra næringslivet tidligere inn i introduksjonsprogrammet.»

«Stortinget ber regjeringen utvikle samarbeid med attføringsbransjen i introduksjonsoppleggene, særlig når det gjelder språk og arbeid.»

«Stortinget ber regjeringen innføre en ny tilskuddsordning med utviklingsmidler for å styrke kommunenes arbeid med introduksjonsprogram og opplæring i norsk og samfunnskunnskap.»

«Stortinget ber regjeringen sørge for at universiteter og høyskoler utvikler særlige opplegg for raskt å kunne bistå kvalifiserte innvandrere slik at de kan bruke sin utdanning i Norge, for eksempel gjennom å knytte norskopplæringen mer til den utdanning personen allerede har. Desentraliserte studietilbud må utvikles og tas i bruk lokalt.»

«Stortinget ber regjeringen i samarbeid med eksempelvis universiteter, høyskoler og andre kompetansemiljø utvikle et større program for etablererkunnskap/-utdanning som en del av introduksjonsordningen og som videreutdanning. Det må lages en egen handlingsplan for etablerervirksomhet blant innvandrere, herunder egnede finansieringsordninger for etablerere.»

1.6 Hverdagsintegrering og frivillighet

1.6.1 Sammen drag

Det vises i meldingen til at det er i dagliglivet, i nabolaget, på skolen, i butikken, i barnehagen og i lokalmiljøene at folk møtes. For å lykkes i integreringspolitikken kreves innsats fra alle parter: myndigheter, lokalsamfunn, frivilligheten, arbeidslivet og næringslivet. Ikke minst krever det en særlig innsats av de som er nyankomne i lokalsamfunnet og som må lære nye skikker, et nytt språk og et nytt samfunn. Frivilligheten, idretten, kulturlivet og trossamfunnene kan spille en særlig viktig rolle i å skape kontakt mellom lokalsamfunn og personer som nylig har kommet til Norge.

Det gis i meldingens kapittel 6 en omtale av frivillige organisasjoners integrerings- og inkluderingsarbeid, samarbeid mellom frivilligheten og offentlig sektor, trossamfunn og integreringsarbeid og kulturlivets rolle i inkluderings- og integreringsarbeidet.

Det fremgår av meldingen at regjeringen vil:

- gjennomgå tilskuddsordninger på integreringsfeltet for å styrke frivillige organisasjoners arbeid

- øke kompetansen og spre gode eksempler på samarbeid mellom kommuner og frivilligheten i samarbeid med KS og frivillig sektor
- videreutvikle frivilligsentralene som møteplass for lokal frivillighet
- gi IMDi en større rolle som tilrettelegger for kommuner og frivillige organisasjoner i integreringsarbeidet
- legge til rette for at kulturinstitusjoner og -aktiviteter bidrar til økt inkludering i kunst- og kulturlivet
- styrke det nordiske samarbeidet på integreringsområdet gjennom det norske formannskapet i Nordisk ministerråd i 2017

Det vises til meldingens kapittel 6 for nærmere beskrivelse av politikken og tiltakene.

1.6.2 Komiteens merknader

Komiteen vil berømme frivilligheten for innsatsen de gjør for integrering generelt og spesielt i forbindelse med de høye asylankomstene høsten 2015. Komiteen mener at frivilligheten spiller en viktig rolle både i ankomstfasen og ved bosetting i kommunene. Deltakelse i frivillige organisasjoner og aktiviteter bidrar til å skape nettverk og sosiale relasjoner, i tillegg til økt kjennskap og kunnskap om det norske samfunnet. Komiteen vil understreke at flyktninger og andre innvandrere også er en ressurs inn i frivillig arbeid og ikke bare mottakere og/eller deltakere. Komiteen vil understreke at det er viktig at frivillighetens rammevilkår fortsatt styrkes. Komiteen viser til at regjeringen har etablert en ny tilskuddsordning for frivillige organisasjoner som vil sette i gang integreringstiltak i asylmottak.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre, viser til at regjeringen har laget en frivillighetserklæring for samspillet mellom regjeringen og frivillig sektor. I denne erklæringen konkretiseres regjeringens anerkjennelse av frivillighetens selvstendige rolle, og forståelse av at det må tas høyde for ulike typer frivillighet i samspillet med sektoren. Flertallet viser til at kommuner som har prioritert samarbeid med frivillig sektor, har noe bedre resultater for deltakere i introduksjonsprogrammet når det gjelder utvikling av sosiale nettverk. Flertallet støtter regjeringen i at det er viktig at kommunene bruker frivillige organisasjoners kompetanse og ressurser i større grad i møte med nyankomne innvandrere.

Komiteen viser til at religion og/eller kulturell bakgrunn er et viktig ankerfeste for mange og at fel-

lesskap basert på dette kan være særlig viktig i en ny tilværelse i et fremmed land. Tros- og livssynssamfunn spiller en viktig rolle i manges liv og er derfor en viktig samarbeidspartner i integreringsarbeidet. Komiteen vil også vise til at religion kan være del av årsaken til at mennesker er på flukt og at det derfor er viktig å informere om viktige verdier i Norge som tros- og ytringsfrihet, og komiteen merker seg at Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn har fått støtte fra Kulturdepartementet for å utarbeide og tilby relevant informasjon til nyankomne innvandrere og flyktninger.

Komiteen merker seg at Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn har fått støtte fra Kulturdepartementet for å utarbeide og tilby relevant informasjon til nyankomne innvandrere om tros- og ytringsfrihet i Norge, samt andre grunnleggende verdier.

Komiteen viser til at ved siden av det viktige arbeidet som gjøres av det offentlige, og ikke minst egeninnsatsen til den enkelte innvanderer, har også vi som samfunn en viktig oppgave i å møte våre nye innbyggere med åpenhet. De frivillige organisasjoner spiller en meget viktig rolle. Frivilligheten, inkludert idretten, har mange tusen ildsjeler som allerede gjør en viktig innsats. Komiteen er fornøyd med at regjeringen varsler at den skal gjennomgå tilskuddsordninger for å styrke frivillighetens arbeid.

Det er stor forskjell på hvordan kommuner jobber med integrering. Bakgrunnen for dette er knyttet til både kommunens erfaring og kommunens kompetansesmiljøer. Derfor er det viktig at KS og andre arenaer brukes aktivt for å dele på erfaringer.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti vil påpeke at mange av de som flykter på grunn av religion, flykter nettopp på grunn av manglende tros- og ytringsfrihet til et land hvor de kan utøve disse rettighetene uten redsel for å bli forfulgt.

Dette medlem mener derfor det blir feil å framstille det som om alle som flykter til Norge, motsetter seg eller ikke vet at grunnleggende universelle verdier som demokrati, likestilling og tros- og ytringsfrihet gjelder i Norge. Dette medlem viser til at det er viktig at en ikke omtaler alle flyktninger på en ensidig måte som skaper større avstand enn det er grunnlag for. Dette medlem mener alle skal få god og riktig informasjon om Norge, og hvilke plikter og rettigheter som gjelder her.

Komiteen mener at samarbeid med trossamfunn er avgjørende for å forebygge radikaliseringsarbeid, og vil i den forbindelse vise til anmodningsvedtak 442–443 (2015–2016), og forventer at regjeringen følger opp disse på egnet måte.

Komiteen viser til at lokale kulturinstitusjoner som bibliotek, museer og musikk- og scenekunstinstitusjoner er viktige møteplasser som kan gi nyankomne innvandrere mulighet til å delta både som publikum og utøvere. Komiteen viser til viktigheten av at det legges til rette for at disse kan bidra mer i inkluderingsarbeidet.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Venstre og Sosialistisk Venstreparti, anerkjenner frivillighetens uvurderlige rolle i integreringsarbeidet. For å støtte oppunder dette engasjementet er det avgjørende å samarbeide med organisasjonene om rammevilkår og tilbud, slik at de kan bygge opp kompetanse og mobilisere på varig basis. Frivilligheten trenger forenklinger som gir mindre byråkrati og mer rom for frivillighet. Flertallet mener at frivilligheten må understøttes som en selvstendig sektor. Frivilligheten fremmer ikke bare integrering i form av norsk språk og fellesskap; den gjør det også enklere for innvandrere og flyktninger å bli frivillig selv. Flertallet mener også at frivillig arbeid er verdifull arbeidspraksis mens man venter på å komme i arbeid.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti vil påpeke at selv om bibliotek fremheves som et viktig møtested, har utgiftene til bibliotek per innbygger gått ned og bibliotekenes andel av de totale utgiftene til kulturformål er synkende. Dette medlem viser til at Sentio Research Norge AS på oppdrag fra folkebibliotekene i Oslo, Bergen, Stavanger, Kristiansand, Tromsø og Trondheim har undersøkt bruken av bibliotekene, og undersøkelsen viser at bibliotekene i større grad enn før fyller en rolle som både læringsarena og sosial møteplass, i tillegg til de andre formålene. Undersøkelsen viser også hvor viktig bibliotekene er for brukere med annen språkbakgrunn enn norsk og at deres bruk er økende. Dette medlem vil derfor vise til at Sosialistisk Venstreparti i sitt alternative budsjett for 2016 har foreslått å gjennomføre en satsing – bibliotekløftet – med en mrd. kroner til bibliotek over fem år.

Komiteens medlemmer fra Venstre og Sosialistisk Venstreparti viser til at folkebibliotekene finnes i alle kommuner, og at flere bibliotek allerede har erfaring med tilrettelagt integreringsarbeid som språkkaféer og lignende. Gratisprisnippet gjør biblioteket til et unikt lavterskeltilbud med helt særegne kvaliteter. Ifølge rapporten «Hvem er de og hvor går de? Brukeratferd i norske storbybibliotek» bruker innvandrerbefolkningen bibliotek oftere enn befolkningen for øvrig, og de bruker et

bredere spekter av bibliotekets tjenester. Det er også dokumentert at innvandrerkvinner har veldig høy tilitt til biblioteket som institusjon og at tilliten gjelder både biblioteket og de ansatte i biblioteket. Biblioteket er med andre ord svært egnet som integreringsarena, og integreringsarbeidet som gjøres i bibliotekene bør styrkes og videreutvikles.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti mener det er helt avgjørende at frivilligheten og sivilsamfunnet tar del i og får arbeidsbetingelser som gjør at de kan bidra mer til integrering lokalt og til å gi flyktninger mulighet til å leve fullverdige liv med sine ulike interesser. Videre er det svært viktig at myndighetene inngår langsiktige avtaler med frivillige organisasjoner slik at innsatsen i dette arbeidet kan være organisert, koordinert og stabil over tid. Frivillig sektor må også bli en del av flerparsamarbeidet om arbeid omtalt under angjeldende punkt i dette forslaget.

Kultur-, friluft- og idrettsaktiviteter er gode integreringsarenaer der ulike mennesker kan bidra med sine ulike uttrykk, der det blir sett på som positivt. Mange innvandrere kommer fra kulturer som bruker sine nasjonale/tradisjonelle kulturuttrykk som sang og dans og liknende mye i sosiale sammenhenger. Der dette kan kobles aktivt opp mot lokalt kulturliv, fungerer det veldig bra, som for eksempel i Vinje i Telemark.

Dette medlem viser til at forslaget om hvordan tilskudd til frivillige kan innrettes for å ivareta viktige møteplasser for integrering, anses som ivare tatt i meldingen og blir derfor ikke fremmet.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti vil derfor på denne bakgrunn fremme følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen inngå langsiktige avtaler med frivillig sektor om integreringsarbeid og oppfordrer kommunene til å inngå avtaler lokalt.»

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen inngå avtaler med frivillige organisasjoner for å sikre flere flyktning guider. Særlig gjelder dette enslige mindreårige som trenger stabile veiledere over lang tid.»

1.7 Offentlige tjenester som gir like muligheter

1.7.1 Sammen drag

Det vises i meldingen til at innvandrere som kommer til Norge relativt raskt vil møte offentlige tjenester som for eksempel barnehage, skole og hel-

setjenester. Tjenestetilbudet som gis vil påvirke mulighetene til hver enkelt, og dermed også forutsetninger for å delta i samfunnet. Offentlige tjenester skal gi like muligheter til alle.

Sektoransvarsprinsippet tilsier at den enkelte myndighet har ansvar for tjenestetilbudet til alle innenfor sine områder. Dette innebærer at alle sektorer har ansvar for å bidra til integreringspolitikken overordnede mål, om at innvandrere og barna deres skal bidra til og delta i fellesskapet.

Kommunene er særlig viktige. I meldingens kapittel 7 gis en omtale av barnehage og skole, helse, tolketjeneste, familie og oppvekst og tvangsekteskap, kjønnslemlestelse og alvorlige begrensninger av unges frihet.

Det fremgår av meldingen at regjeringen vil

- øke barnehagedeltakelsen blant barn fra familier med lav inntekt og minoritetsspråklige barn gjennom målrettet informasjons- og rekrutteringsarbeid
- sette i gang kurs for skoleledere og lærere for å styrke og målrette opplæringen av barn og unge asylsøkere og andre nyankomne
- vurdere kompetansehevingstiltak i kommuner med lite erfaring med nyankomne elever, og som har fått nye mottak eller mange nye bosatte elever.
- videreutvikle verktøy for å kartlegge elevers språkkompetanse
- fastsette Læreplan i norsk for elever i videregående opplæring med kort botid fra og med skoleåret 2016–2017
- utvikle informasjonsmateriell om skole – plikter og rettigheter – på de mest aktuelle språkene
- spre kompetanse om helsen til innvandrere med fluktbakgrunn og migrasjon til relevante aktører i helsetjenestene
- legge fram en ny handlingsplan mot tvangsekteskap og kjønnslemlestelse for perioden 2017–2020

Det vises til meldingens kapittel 7 for nærmere beskrivelse av politikken og tiltakene.

1.7.2 Komiteens merknader

Komiteen vil peke på at en effektiv integreringspolitikk er avhengig av involvering og handling fra en rekke sektorer, både lokalt og sentralt. Komiteen vil igjen peke på at kommunene her spiller en avgjørende rolle som tilbyder av viktige offentlige tjenester. Det er derfor viktig at kommunene settes i stand til å ivareta disse oppgavene.

Komiteen mener at barnehagen spiller en viktig rolle i integrering av barn og familier. Barnehagen er gunstig for språkutvikling, en viktig arena for

sosial utvikling og bidrar til å skape nettverk mellom familier. Komiteen viser til at minoritetsspråklige barn gjennomgående har lavere deltakelse i barnehage enn øvrige barn. Dette gjelder særlig ett- og toåringer, mens forskjellen er mindre for fire- og femåringer.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre, viser til at regjeringen har satt inn ulike tiltak for å øke rekrutteringen til barnehagen fra denne gruppen, blant annet i Meld. St. 19 (2015–2016).

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til sine ulike forslag for å redusere barnefattigdom i budsjettforslag og kommuneøkonomi.

Komiteen viser til at alle barn har rett til skolegang, og at barn som forventes å skulle være i Norge i mer enn tre måneder har rett til å gå på skole i Norge. Komiteen har forståelse for at det kan være utfordrende for skoler å møte og ivareta barn og unge som nylig har kommet til Norge, som er uten språkkunnskaper og ofte har lite tidligere skolegang. Komiteen viser til at det etter dagens regelverk er ulike ordninger for denne gruppen, som særskilt språkopplæring, innføringstilbud, ekstra år i grunnskolen, kombinere fag på grunnskolenivå med videregående nivå, og ekstra år med videregående opplæring. Komiteen mener at en satsing på språkopplæring er avgjørende for god integrering, og at regjeringen må fortsette arbeidet med å utvikle gode tiltak og øke kompetansen i både barnehage og skole.

Komiteen viser til at et høyt antall asylkomster på kort tid legger økt press på den kommunale helse- og omsorgstjenesten og spesialisthelsetjenesten. Komiteen viser videre til at informasjon fra kommunene og spesialisthelsetjenesten tyder på at dette per i dag er håndterbart. Komiteen vil likevel understreke at vi må være forberedt på at det kan bli svingninger i antall asylsøkere og flyktninger som trenger helsetjenester, og at vi må sikre et helsevesen som er forberedt på dette. Komiteen viser til at mange flyktninger kan ha traumer eller andre psykiske helseutfordringer som krever hjelp fra helse- og omsorgstjenestene. Komiteen vil understreke at disse skal få den hjelp de har behov for. Videre er et godt samarbeid mellom kommuner, asylmottak og frivillige organisasjoner viktig for å forebygge nye eller forverrede psykiske lidelser i ventetiden på mottak. Komiteen vil peke på at samarbeidet mellom kommunale tjenester og spesialisthelsetjenesten er avgjørende for å gi god behandling, og vil vise til at

behandlingsteam for alvorlig syke er et viktig tiltak. Komiteen viser videre til at regjeringen har gitt Helsedirektoratet i oppdrag å videreutvikle disse modellene slik at de egner seg over hele landet, uavhengig av pasientgrunnlag.

Komiteen viser til et økt behov for tolk for å unngå kommunikasjonsproblemer i helsetjenestene. Komiteen vil peke på at det er viktig at helsepersonell har kompetanse på å bruke tolk i arbeidet og at tilgangen til tolk blir ivarettatt over hele landet.

Komiteen vil fremheve helsestasjonene og skolehelsetjenesten som viktige tjenester som gjennom ulike faste oppgaver er i kontakt med barn, unge og familier. Disse tjenestene er viktig for å sikre tidlig innsats, avdekke behov og sikre forebygging.

Komiteen viser til at gode tolketjenester, rutiner for bestilling og bruk av kvalifiserte tolker er viktig for å trygge liv og helse, rettssikkerhet og effektive offentlige tjenester.

Komiteen viser til at en velfungerende familie er den viktigste rammen for et godt oppvekstmiljø. Derfor er det viktig med gode rammebetingelser for familiens omsorgsoppgaver og råd, veiledning og hjelp til familier som har ulike utfordringer. Komiteen mener det er grunnleggende viktig at disse tjenestene har den kompetansen som trengs i møte med nyankomne asylsøkere og flyktningfamilier. Komiteen mener at disse tjenestene må styrkes med den relevante kompetanse som trengs i møte med nyankomne asylsøkere og flyktningfamilier.

Komiteen viser til at det er en sentral samfunnsoppgave å forhindre at vold og overgrep finner sted, ivareta de som blir utsatt for vold og ha en tidlig og forebyggende innsats. Komiteen viser til at alle, uavhengig av oppholdstid i Norge, har rett til beskyttelse mot vold. Komiteen vil peke på at god informasjon om rettigheter, lovverk og verdier i Norge er viktig for å ivareta spesielt kvinner og barns rettigheter. Komiteen vil også vise til at samarbeid på tvers av sektorer og tjenester er svært viktig for å forebygge, avdekke og bekjempe vold i nære relasjoner. Komiteen viser til at Handlingsplanen mot tvangsekteskap, kjønnslemlestelse og alvorlige begrensninger av unges frihet gjelder ut 2016, og at regjeringen skal videreutvikle dette arbeidet i en ny, fireårig handlingsplan for perioden 2017–2020.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre mener samarbeidet mellom de forskjellige offentlige instansene vil være avgjørende for hvor godt man lykkes i integreringsarbeidet, og vil derfor understreke betydningen av kommunens rolle i dette samarbeidet. Disse medlemmer vil påpeke betydningen av jevnlig oppdatering av kommunenes kostnader knyttet til bosetting

og integrering, samt av å fortsette arbeidet med for-
enkling av offentlig sektor.

Disse medlemmer viser til at innvandrere som kommer til Norge relativt raskt vil møte offentlige tjenester som for eksempel barnehage, skole og helsetjenester. Tjenestetilbudet som gis vil påvirke mulighetene til hver enkelt, og dermed også forutsetninger for å delta i samfunnet. Offentlige tjenester skal gi like muligheter til alle. Derfor er kommunens rolle særlig viktig.

Disse medlemmer mener de diverse sektorene som den enkelte innvandrers møter er viktige arenaer for å formidle viktig kunnskap og informasjon.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti peker på at en stor andel av de som har kommet som asylsøkere til Norge, i løpet av 2016 og 2017 skal bosettes i kommunene. Kommunene bosetter stadig flere, noe som er svært positivt. Denne oppgaven vil imidlertid øke kraftig i omfang de neste årene. Disse medlemmer understreker viktigheten av at kommunene settes i stand til å løse denne oppgaven uten å måtte kutte i skole, helse og omsorg. Det er viktig at kommunene og fylkeskommunene sikres tilstrekkelig med ressurser til å følge opp nyankomne, eventuelt opprette ekstra mottaksklasser, tilstrekkelig kapasitet i videregående opplæring og ekstra kapasitet i norskopplæringen. Det må også sikres kapasitet og kvalitet i helsetilbudet.

Disse medlemmer mener at god integrering krever en sterk og forutsigbar kommuneøkonomi, og kommunene må kompenseres for sine ekstrakostnader. Dette innebærer blant annet at man løpende må vurdere å styrke integreringstilskuddet, vertskommunetillegget, stønaden til beboere i mottak og finansieringen av de kommunale barnevernstiltakene. Aller viktigst er det imidlertid å styrke de generelle rammene til kommunene.

Disse medlemmer viser til at Arbeiderpartiet i alternativt budsjett for 2016 har gått inn for å styrke kommunenes frie inntekter og integreringstilskudd, samt de kommunale barnevernstiltakene og vertskommunetilskudd.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til at det er kommunene som har den største utfordringen og oppgaven når det gjelder integrering. Partiet har derfor i sitt alternative budsjett for 2016 gått inn for å styrke kommunenes frie inntekter med om lag 5 mrd. kroner, øke integreringstilskuddet med 100 pst., økte veksttilskuddet og gi kommunene 100 pst. refusjon for barnevernskostnader for enslige mindreårige asylsøkere.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at deltakelse i barnehage og skole er noen av de viktigste integreringsarenaene, ikke bare for barnas utvikling og språk, men også fordi det skaper en kontakt mellom foreldre som kan bidra til integrering. Disse medlemmer deler synet på at det er viktig at barn generelt, men spesielt barn med minoritetsbakgrunn, går i barnehage. Disse medlemmer mener det derfor er underlig at regjeringen kutter ut tilbudet om gratis kjernetid i Groruddalen, et tilbud som er målrettet mot denne gruppen, ordningen omfatter rundt 2 500 barn, og har i tillegg vært en suksess for å få opp deltakelsen i barnehagene. Det er slik disse medlemmer ser det, ikke tilstrekkelig å erstatte denne med en ordning hvor man kan søke med et inntektstak. En slik ordning vil på grunn av krav om søknad ikke favne like bredt, ekskludere en del av dem som burde gå i barnehagen, men som har en inntekt over taket, og fungerer som en fattigdomsfelle ved at det fjerner insentiv til høyere inntekt dersom man samtidig mister et velferdsgode som gratis barnehageplass.

Disse medlemmer viser til at for mange kommuner vil det å bosette flyktninger som har behov for særlig ressurskrevende tjenester være en stor økonomisk utfordring, også utover de fem årene med tilskudd for bosetting. Det er derfor viktig å se på denne ordningen slik at den ikke er til hinder for bosetting av de mest sårbare gruppene.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti vil vise til at selv om vi har en handlingsplan om radikaliserings og voldelig ekstremisme så er den ikke fullfinansiert, det er for eksempel kun seks forebyggingskontakter i politiet der det i planen står at det skal innføres i alle relevante politidistrikt. Disse medlemmer vil derfor be regjeringen sørge for at denne planen får en fullstendig finansiering slik at den kan virke etter intensjonen. Disse medlemmer vil også vise til at det ikke gjelder en handlingsplan mot menneskehandel da den forrige gikk ut i 2014. Disse medlemmer mener derfor at regjeringen må prioritere å få ferdig en handlingsplan for å stanse de grove utnyttelsene av mennesker og barn som vi vet skjer i Norge i dag.

1.8 Deltakelse i fellesskapet

1.8.1 Sammendrag

Det framgår av meldingen at regjeringen vil at alle som bor i Norge skal oppleve at de blir akseptert for den de er og føle seg hjemme, trygge og rettfærdig behandlet. Demokratiet og norsk lov setter rammer for alle som bor i Norge.

Å skape trygge individer og samfunn, og å forebygge radikalisering og voldelig ekstremisme, handler om å sikre gode oppvekstvilkår for barn og unge, bekjempe fattigdom og å jobbe for at alle, uavhengig av bakgrunn, skal oppleve tilhørighet og beskyttelse mot diskriminering.

Det fremgår av meldingen at regjeringen vil:

- sette i verk tiltak for å motvirke kulturelle og religiøse praksiser som kan hindre barn og unge i å delta i ulike aktiviteter på skolen og i fritiden
- legge fram en strategi mot hatefulle ytringer høsten 2016
- lansere digitale verktøy til bruk i skolen for å forebygge antisemittisme og rasisme, radikalisering og udemokratiske holdninger
- utvikle læringsressurser mot gruppebaserte fordommer til bruk i lærerutdanningene

Det vises til meldingens kapittel 8 for nærmere beskrivelse av politikken og tiltakene.

1.8.2 *Komiteens merknader*

Komiteen viser til at høy grad av tillit og trygghet blant innbyggerne bygger og styrker samfunnsfellesskapet. Diskriminering bryter ned tillit og tilhørighet. Komiteen har tro på befolkningens vilje og evne til å inkludere nye borgere og stå opp mot rasisme og diskriminering. Komiteen understreker at trosfriheten er en grunnleggende verdi i det norske samfunnet.

Komiteen viser til at deltakelse i samfunnslivet forebygger kriminalitet. Komiteen viser til at i forbindelse med den økte migrasjonen til Europa er det viktig å bekjempe menneskesmugling og menneskehandel der mennesker utnyttes til salg av seksuelle tjenester eller tvangsarbeid. Komiteen viser videre til at økt migrasjon kan medføre utfordringer med arbeidslivskriminalitet, som sosial dumping, svart arbeid og brudd på arbeidsmiljøbestemmelser. Komiteen viser til at regjeringen har lagt fram en strategi mot arbeidslivskriminalitet, som følges opp i dialog med partene i arbeidslivet.

Komiteen viser til at diskriminering av enkeltpersoner er alvorlig både for den som utsettes for det og for samfunnet. Komiteen påpeker at det er godt dokumentert at det skjer diskriminering i arbeidslivet, noe som fører til at både den enkelte virksomhet og samfunnet ikke får brukt den kompetansen som er tilgjengelig.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre, viser til at regjeringen foreslår å styrke diskrimineringslovgivningen gjen-

nom å samle dagens fire diskrimineringslover i en felles lov.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti registrerer at regjeringens arbeid med en felles diskrimineringslov er under behandling. Disse medlemmer er imidlertid i tvil om en felles lov vil styrke diskrimineringsvernet, og mener at når mange grupper inkluderes i en felles lov, kan det være fare for at nyansene blir borte.

Videre merker komiteen seg at regjeringen vil legge fram en handlingsplan for innsatsen overfor lesbiske, homofile, bifile og transpersoner. Regjeringen vil også legge fram en egen handlingsplan mot antisemittisme.

Komiteen viser til at forebygging av radikalisering og voldelig ekstremisme er en viktig samfunnsoppgave hvor alle sektorer har et ansvar. Komiteen viser til at regjeringen vil sørge for at det utvikles læringsressurser for lærerutdanningene om gruppebaserte fordommer, for å bidra til å styrke skolens arbeid mot hatefulle ytringer. Komiteen merker seg også at regjeringen vil legge fram en strategi mot hatefulle ytringer høsten 2016.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at stat og kommune er store arbeidsgivere som også selv trenger flerkulturell og flerspråklig kompetanse og trenger arbeidskraften flyktningene har. Derfor må det offentlige bidra mer til å sikre at denne kompetansen kan komme til nytte og med det også bidra mer til å øke arbeidsmuligheten. Staten er også en viktig eier av viktige utdanningsinstitusjoner og ansvarlig for arbeidsmarkedspolitikken og kan gjennom dette bidra aktivt til bedre muligheter.

Disse medlemmer mener det er nødvendig å styrke arbeidet mot diskriminering i arbeidslivet og i samfunnet.

Disse medlemmer vil påpeke at flere innvandrere og flere flyktninger som stiller svakere i arbeidslivet, øker risikoen for mer sosial dumping og arbeidslivskriminalitet. Derfor er det behov for forsterket innsats mot sosial dumping og utnytting i arbeidslivet. Lykkes en ikke med det, vil forskjellene i samfunnet øke og skape en ny underklasse. Sosial dumping og svart arbeid vil i tillegg rive det økonomiske grunnlaget vekk under seriøse arbeidsgivere. Norske lønns- og arbeidsvilkår må sikres for alle som arbeider i Norge. Derfor trengs en egen stortingsmelding om arbeidet mot sosial dumping og arbeidslivskriminalitet, i lys av de forsterkede utfordringene som kan komme når et høyt antall flyktninger skal

integreres i arbeidsmarkedet samtidig med at arbeidsinnvandringen er svært høy.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til at det derfor også i perioder der det er stort behov for å sikre mange flyktninger beskyttelse, kan være behov for å redusere den rene arbeidsinnvandringen gjennom EØS.

Dette medlem fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utrede suksesskriteriene for flerkulturell rekruttering i offentlige og private virksomheter.»

«Stortinget ber regjeringen etablere et hurtigsporsystem for forhåndsgodkjente bedrifter som kan gis tilskudd til opplæring, arbeid og språkopplæring for flyktninger.»

«Stortinget ber regjeringen etablere rekrutteringsordninger i universitets- og høyskolesektoren for flyktninger med høyere kompetanse.»

«Stortinget ber regjeringen sikre at universiteter og høyskoler kan tilby ekstra studieplasser til bosatte som trenger det for å få nyttiggjort seg sin opprinnelige utdanning.»

«Stortinget ber regjeringen vurdere om og hvordan arbeidsinnvandringen til Norge kan reduseres i perioder hvor svært mange flyktninger skal integreres i det norske arbeidsmarkedet.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen etablere flere tiltaksplasser og samarbeid med blant annet attføringsbransjen i praktisk kvalifisering og arbeidstrening.»

«Stortinget ber regjeringen aktivt arbeide for å øke andelen ansatte med minoritetsbakgrunn i offentlige etater.»

«Stortinget ber regjeringen sikre at ansatte i offentlige etater, herunder Nav, har god flerkulturell kompetanse.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremme en stortingsmelding om arbeidet mot sosial dumping og arbeids-

livskriminalitet, i lys av de forsterkede utfordringene som kan komme når et høyt antall flyktninger skal integreres i arbeidsmarkedet.»

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Venstre og Sosialistisk Venstreparti, vil påpeke at det i denne meldingen ikke er fremlagt noe konkret på anmodningsvedtak 443 om utredning av muligheten for en offisiell norsk utdanning av religiøse ledere fra relevante trossamfunn etter mal fra utdannelsen av prester. Det er viktig at de religiøse lederne som skal virke i norske trossamfunn både har mulighet til og i stor grad er utdannet i Norge, med norske referanser og norske verdier.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti vil peke på at sosial kontroll ofte henger sammen med patriarkalske familietradisjoner og konservative og tradisjonelle religiøse krav om over- og underordning i familien og mellom kjønnene. Det er viktig å legge press på trossamfunn. Det er derfor nødvendig å få på plass en norsk utdanning av imamer og andre religiøse ledere. Det er videre viktig at finansieringssystemet for trossamfunn går igjennom. Målet må være endringer som gjør det mulig å kutte statlig støtte når et trossamfunn oppmuntrer til kvinneundertrykkende sosial kontroll. Regjeringen må derfor prioritere dette arbeidet og følge opp Stortingets flertall.

Dette medlem viser til at det har vært en bølge av innlegg fra unge minoritetsjenter om æreskultur og sosial kontroll. «Vi er de skamløse arabiske jentene, og skamløshetens tid begynner nå,» skrev 20 år gamle Nancy Herz i Aftenposten i mai 2016, og fikk støtte fra mange både i sosiale medier og i avis-spaltene. Dette åpnet for at flere også skrev innlegg og fortalte om problemer med sosial kontroll. Likestilling og frihet til å bestemme over eget liv kan ikke være forbeholdt majoritetskvinnene. Det er svært viktig at konservative miljøer og patriarkalske strukturer utfordres, uavhengig av religion og opphav.

Dette medlem mener det må sørges for at det finnes voksne som kan hjelpe ungdom som undertrykkes av sosial kontroll. Ordningen med minoritetsrådgivere er en suksess, men må utvides. I dag er det kun 30 slike rådgivere. For å kunne fange opp ungdommer i alle deler av landet som har utfordringer, bør skolehelsetjenesten rustes opp. Derfor har Sosialistisk Venstreparti i sitt alternative budsjett for 2016 bevilget 200 mill. kroner til skolehelsetjenesten.

Dette medlem viser til at det ikke kan forventes at alle unge skal stå fram, som det vi har sett i media denne våren. Derfor må samfunnet legge press på foreldre, og utfordre tradisjonelle holdninger til

jenters frihet. Denne kompetansen finnes ofte ikke på skolene, i helsestasjonene og andre arenaer hvor vi har mulighet til dialog med foreldrene. Å sørge for en slik kunnskapsopprustning er et samfunnsansvar.

Dette medlem mener også at bo- og støttetilbudet til ungdom som trenger beskyttelse fra egen familie eller miljø må bli mer fleksibelt og bedre, enten gjennom økt offentlig innsats eller mer midler til ideelle organisasjoner.

Dette medlem vil derfor på denne bakgrunn fremme følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen øke antall minoritetsrådgivere på skolene.»

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Senterpartiet, Venstre og Sosialistisk Venstreparti, mener det må ha konsekvenser at trossamfunn og religiøse ledere fremmer holdninger som strider mot grunnleggende menneskerettigheter, demokratiske verdier og prinsipper, samt holdninger som innskrenker og hemmer integrering og utsetter noen for sterk sosial kontroll. Dette gjelder uansett trosretning.

Flertallet mener regjeringen må utrede hvordan statlige myndigheter skal forholde seg til slike trossamfunn.

Komiteen fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utrede en mulighet for å trekke tilbake økonomisk støtte til trossamfunn som:

1. oppfordrer til lovbrudd,
2. tar imot utenlandsk finansiering fra stater som bryter fundamentale menneskerettigheter,
3. andre alvorlige forhold som kan medføre tilbake-trekking av statlig støtte.

Regjeringen bes utrede retningslinjer for når slik støtte kan trekkes tilbake.»

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti vil påpeke viktigheten av arbeidet med å forebygge, forhindre og rehabilitere unge mennesker som står i fare for å bli, eller er blitt, farlig radikalisert, enten det er til kriminelle eller religiøse/politiske miljøer. Dette er en permanent og kontinuerlig oppgave. Det vil hele tiden dukke opp slike miljøer, enten de er politiske, rent kriminelle eller med religiøs forkledning. Det er derfor behov for langt sterkere innsats mot marginalisering og radikalisering ute i lokalsamfunnene. Regjeringen må etablere varig finansiering av både forebyggende tiltak og Exit-tiltak slik at arbeidet kan

drives langsiktig og ikke kun basert på kortsiktige prosjektperioder.

Disse medlemmer viser til at Handlingsplanen mot radikaliserings og voldelig ekstremisme inneholder mange bra tiltak, men det gjenstår at den følges opp med egne budsjettmidler og gjennomføres i alle politidistrikt. Nå er det kun seks forebyggingskontakter i politidistriktene.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti mener det er viktig at metoder som SaLTo, samarbeidsmodellen til Oslo kommune og Oslo politidistrikt for å forebygge kriminalitet og rusmisbruk blant barn og unge, etableres i alle politidistrikt og blir en gjennomgående arbeidsmetode.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener det er svært viktig at ordningen med SLT-koordinator (Samordning av lokale kriminalitetsforebyggende tiltak) fungerer i alle kommuner.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti påpeker at en må være særlig oppmerksom på barn og unge som er utsatt for mobbing, omsorgssvikt og vold. Disse ungdommene trenger at samfunnet ser dem og tar vare på dem. Dersom samfunnet svikter, vil veien til radikaliserings for mange være kort.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre, fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen forsterke oppfølgingen av Handlingsplanen mot radikaliserings og voldelig ekstremisme, herunder forebyggende tiltak og ulike Exit-tiltak.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen finansiere Handlingsplanen mot radikaliserings og voldelig ekstremisme.»

«Stortinget ber regjeringen forsterke finansieringen slik at både forebyggende tiltak mot radikalisering og ekstremisme, og ulike Exit-tiltak, sikres langsiktig finansiering.»

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at verktøy og metoder for systematisk forebyggende arbeid mot radikaliserings og ekstremisme blir tatt i bruk i alle politidistrikter.»

1.9 Statsborgerskap

1.9.1 Sammenheng

Det vises i meldingen til at et statsborgerskap kan defineres som et rettslig bånd mellom stat og borger. Norske statsborgere har ubetinget rett til opphold i Norge, rett til norsk pass, vern mot utvisning, rett til å stemme ved stortingsvalg og verneplikt. Regjeringen mener at norsk statsborgerskap skal henge høyt, og at vilkårene skal bidra til at nye norske borgere deltar i det norske samfunnet. Derfor foreslås det skjerpede krav for å få norsk statsborgerskap.

Det fremgår av meldingen at regjeringen vil

- kreve norskkunnskaper og bestått test i samfunnsfag for å få norsk statsborgerskap
- heve botidskrav for statsløse og norskgitte
- heve botidskravet ved søknad om statsborgerskap
- innføre regler om tap av statsborgerskap for overtreddelse av visse bestemmelser i straffeloven

Det vises til meldingens kapittel 9 for nærmere beskrivelse av politikken og tiltakene.

1.9.2 Komiteens merknader

Komiteen viser til at statsborgerskap er et rettslig bånd mellom stat og borger, og medfører både rettigheter og plikter. Statsborgerloven bygger på prinsippet om ett statsborgerskap, men i forbindelse med behandlingen av Dokument 8:10 S (2015–2016) om dobbelt statsborgerskap vedtok stortingsflertallet å utrede hvordan hovedregelen om ett statsborgerskap slår ut i praksis i en mer globalisert hverdag.

Komiteen viser til at FN's høykommissær for flyktninger anbefaler en rekke endringer i statsborgerregelverket for å bedre situasjonen for statsløse her i landet, og komiteen forventer at regjeringen forsikrer seg om at norsk lovgivning på dette området er i tråd med våre internasjonale forpliktelser.

Komiteen viser til at regjeringen foreslår å skjerpe kravene for å få statsborgerskap gjennom innføring av krav om norskkunnskaper og bestått prøve i samfunnskunnskap og gjennom å heve botidskrav for statsløse og norskgitte. Komiteen merker seg også at regjeringen vil vurdere å heve botidskravet generelt.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet mener at norsk statsborgerskap skal henge høyt. Derfor er det riktig at det knyt-

tes krav til kunnskap både innen samfunnsfag og norsk.

Komiteens medlem fra Venstre viser til at Stortinget har vedtatt å endre statsborgerloven slik at det blir krav om norskkunnskaper og en bestått test i samfunnskunnskap for norsk statsborgerskap. Fra regjeringens side gjenstår det bare å regulere unntakene fra kravene i forskrift, og det forutsettes at dette skjer i tråd med Stortingets tidligere vedtak.

Komiteens medlemmer fra Venstre og Sosialistisk Venstreparti viser til at ved behandlingen av representantforslag om å åpne for mulighet til å erverve dobbelt statsborgerskap, ble det flertall for å utrede spørsmålet nærmere. Økende migrasjon over landegrensene fører til at mange føler tilknytning til flere land, og i dagens globaliserte verden er det mange som lever sitt liv i flere land. En åpning for dobbelt statsborgerskap vil løse praktiske og følelsesmessige utfordringer både for enkelte av dem som innvandrer til Norge og for nordmenn som utvandrer eller lever livet sitt i flere land. I Europa er det nå bare seks av 46 stater som ikke tillater dobbelt statsborgerskap, og Norge det eneste landet i Norden som ikke har åpnet for dette.

Komiteen viser til de respektive partiers merknader og forslag under behandlingen av Prop. 90 L (2015–2016), jf. Innst. 391 L (2015–2016).

1.10 Økonomiske og administrative konsekvenser

1.10.1 Sammenheng

Det pekes i meldingen på at når antallet innvandrere med fluktbakgrunn øker, vil tilknytningen disse har til arbeidsmarkedet bli avgjørende for den langsiktige utviklingen i samfunnet. Personer som er i arbeid bidrar både med skatteinntekter og reduserer statlige og kommunale utgifter til økonomiske overføringer til individet.

Utgifter knyttet til tiltakene ventes å gi innsparinger på sikt ved at personene blir skattebetalere og at utgifter til økonomiske overføringer fra stat og kommune reduseres.

Det er i hvert kapittel redegjort for tiltak regjeringen ønsker å gjennomføre. Dette inkluderer vurderinger om å endre eksisterende ordninger og regelverk. Disse tiltakene vil bli gjennomført innenfor det ansvarlige departements gjeldende budsjettammer.

Tiltak som medfører behov for bevilgningsendringer i 2016 er foreslått i Prop. 122 S (2015–2016) Tilleggsbevilgninger og omprioriteringer i statsbudsjettet 2016. I tillegg legges det opp til å videreføre ekstratilskudd ved bosetting av flyktninger i 2017. Tiltaket vil ha økonomiske konsekvenser i 2017.

I meldingen kapittel 10 gjengis tiltak som har økonomiske konsekvenser i 2016 og 2017: Integringstiltak, dialoggrupper mot vold, prøveordning med frivillighetskoordinatorer, ekstratilskudd ved bosetting av flyktninger, utvidelse av adgangen til å gi statlig bostøtte til personer i bokollektiv, SOS-barnebyer, nettbasert opplæring, yrkesveiledning av arbeids- og velferdsetaten gjennom karrieresentrene samt basiskompetanse i arbeidslivet.

1.10.2 Komiteens merknader

Komiteen viser til opplistingen av tiltak som har økonomiske konsekvenser allerede i 2016. Komiteen understreker at investeringer som bidrar til større deltakelse i arbeidslivet, forebygger vold, bidrar til aktivitet og deltakelse i samfunnet, setter kommunene i stand til å bosette flere og gir barn god omsorg, ikke bare kan betraktes som rene utgiftsposter, men som investeringer i vår felles framtid. Lykkes vi med å ta imot nyankomne innvandrere med fluktbakgrunn på en slik måte at flest mulig av de som får opphold kan bli godt integrert, komme raskt i arbeid og ta ansvar for seg selv og sine, vil det komme hele samfunnet til gode i form av økt verdiskaping og bedre velferd.

2. Dokument 8:29 S (2015–2016) om å sikre integrering

2.1 Sammendrag

15. desember 2015 fremmet stortingsrepresentantene Karin Andersen og Audun Lysbakken Representantforslag 29 S (2015–2016) om å sikre integrering. Dokumentet inneholder følgende forslag:

- «1. Stortinget ber regjeringen umiddelbart sørge for betydelig raskere saksbehandling av asylsøknader som gjelder asylsøkere som mest sannsynlig får opphold.
2. Stortinget ber regjeringen sette i gang et prosjekt med forenklet prosedyre i klare innvilgelsessaker basert på forslag fra Norsk organisasjon for asylsøkere (NOAS).
3. Stortinget ber regjeringen innføre irisidentifikasjon som system, der det ved identitetstvil fastsettes en identitet som en kan gi midlertidige tillatelser på.
4. Stortinget ber regjeringen sikre at asylsøkende kvinner som har vært utsatt for overgrep, må fanges opp raskt og at disse sakene behandles av ansatte i forvaltningen som innehar nødvendig kompetanse på virkningene av vold. Det må sikres at disse kvinnene og barna får trygge, skjermede botilbud i mottakene og får trygg bosetting i kommunen.
5. Stortinget ber regjeringen umiddelbart styrke den barnefaglige kompetansen i hele mottakskjeden.
6. Stortinget ber regjeringen sørge for at verge- og tolketjenesten fungerer og har tilstrekkelig kapasitet fra ankomst.
7. Stortinget ber regjeringen sikre at kompetanse hos søkerne registreres og kartlegges raskt i asylsøknadsprosessen.
8. Stortinget ber regjeringen gi asylsøkere midlertidig arbeidstillatelse så fort de er registrert.
9. Stortinget ber regjeringen sørge for raskere saksbehandling av familiegjengeningsaker.
10. Stortinget ber regjeringen revidere introduksjonsordningen slik at den gjøres mer individtilpasset og kvalifiserende.
11. Stortinget ber regjeringen sikre at språkopplæringen for minoritetsspråklige starter raskt og i større grad kombineres med arbeid, jf. Dokument 8:15 S (2015–2016) om nødvendige regelendringer og tiltak for å sikre flere minoritetsspråklige formell utdanning og arbeid raskt.
12. Stortinget ber regjeringen øke antall timer norskopplæring i asylmottak for personer som venter på asylsøknaden. Frivillige organisasjoner må gis økt støtte for å organisere ytterligere norskopplæring.
13. Stortinget ber regjeringen legge frem forslag til endringer i regelverket slik at all grunnleggende kvalifisering kan tas innenfor introduksjonsprogrammet.
14. Stortinget ber regjeringen koble introduksjonsprogrammet til Jobbsjansen for kvinner.
15. Stortinget ber regjeringen koble mentorer fra næringslivet tidligere inn i introduksjonsprogrammet.
16. Stortinget ber regjeringen utvikle samarbeid med attføringsbransjen i introduksjonsoppleggene, særlig når det gjelder språk og arbeid.
17. Stortinget ber regjeringen innføre en ny tilskuddsordning med utviklingsmidler for å styrke kommunenes arbeid med introduksjonsprogram og opplæring i norsk og samfunnskunnskap.
18. Stortinget ber regjeringen sørge for at universiteter og høyskoler utvikler særlige opplegg for raskt å kunne bistå kvalifiserte innvandrere slik av de kan bruke sin utdanning i Norge, for eksempel gjennom å knytte norskopplæringen mer til den utdanningen personen allerede har. Desentraliserte studietilbud må utvikles og tas i bruk lokalt.
19. Stortinget ber regjeringen sørge for at universiteter og/eller høyskoler utvikler et større program for etablererkunnskap/-utdanning som en del av introduksjonsordningen og som videreutdanning. Det må lages en egen handlingsplan for etablerer-

- virksomhet blant innvandrere, herunder egnede finansieringsordninger for etablerere.
20. Stortinget ber regjeringen endre regelverket og sørge for at mottaksdrift i hovedsak drives av kommuner og frivillige organisasjoner, og kobles raskt opp mot kommunenes integreringsarbeid.
  21. Stortinget ber regjeringen sikre at alle barn under skolealder i asylmottak får rett til barnehageplass.
  22. Stortinget ber regjeringen sikre at det inngås forpliktende avtaler med frivillig sektor for systematisk samarbeid om tiltak for en god integrering i lokalsamfunnet av beboere på asylmottak, herunder for eksempel koordinere språkopplæring fra frivillige, aktivitetstilbud for både voksne og for barn, og flyktningguider.
  23. Stortinget ber regjeringen sørge for at mer av driften i asylmottak legges opp som medansvar for beboere. Arbeidet må ledes, og det må sikres mot utnytting og overgrep.
  24. Stortinget ber regjeringen etablere en uavhengig tilsynsordning for asylmottaksdrift.
  25. Stortinget ber regjeringen sørge for at integreringsprosessen starter med en kompetansekartlegging. Kartlegging vil danne grunnlag for bedre planlegging av bosettings- og integreringsløp, samt for individuell oppfølging også i mottakene.
  26. Stortinget ber regjeringen sørge for at kommunene/Nav har tilgang på kompetansekartleggingen og at den brukes aktivt fra dag én.
  27. Stortinget ber regjeringen sørge for at kommunenes utgifter dekkes 100 pst. gjennom økt integreringstilskudd så fort ny bosettingsordning er på plass.
  28. Stortinget ber regjeringen sørge for at det anskaffes boligmoduler for å sikre boliger til alle som skal bosettes. Boligmodulene må fortrinnsvis etableres i et mindre antall på hver lokasjon. Boligmodulene som tas i bruk, må lett kunne flyttes på og tas i bruk som studentboliger i ettertid.
  29. Stortinget ber regjeringen forsterke Husbankens låne- og tilskuddsordninger for vanskeligstilte.
  30. Stortinget ber regjeringen utrede suksesskriteriene for flerkulturell rekruttering i offentlige og private virksomheter.
  31. Stortinget ber regjeringen etablere et hurtigsporsystem for forhåndsgodkjente bedrifter som kan gis tilskudd til opplæring, arbeid og språkopplæring for flyktninger.
  32. Stortinget ber regjeringen sikre at universiteter og høyskoler kan tilby ekstra studieplasser til bosatte som trenger det for å få nyttiggjort seg sin opprinnelige utdanning.
  33. Stortinget ber regjeringen utvikle etablererutdanning som en større del av introduksjonsordningen og andre tiltak som kan stimulere til entreprenørskap blant flyktninger og innvandrere.
  34. Stortinget ber regjeringen etablere flere tiltaksplasser og samarbeid med blant annet attføringsbransjen i praktisk kvalifisering og arbeidstrening.
  35. Stortinget ber regjeringen etablere rekrutteringsordninger i universitets- og høyskolesektoren for dem som har høyere kompetanse.
  36. Stortinget ber regjeringen gjøre ordningen med gratis kjernetid i barnehage og SFO til en generell ordning, slik at ordningen blir landsdekkende.
  37. Stortinget ber regjeringen aktivt arbeide for å øke andelen ansatte med minoritetsbakgrunn i offentlige etater.
  38. Stortinget ber regjeringen sikre at ansatte i offentlige etater, herunder Nav, har god flerkulturell kompetanse.
  39. Stortinget ber regjeringen vurdere om og hvordan arbeidsinnvandringen til Norge kan reduseres i perioder hvor svært mange flyktninger skal integreres i det norske arbeidsmarkedet.
  40. Stortinget ber regjeringen fremme en stortingsmelding om arbeidet mot sosial dumping og arbeidslivskriminalitet, i lys av de forsterkede utfordringene som kan komme når et høyt antall flyktninger skal integreres i arbeidsmarkedet.
  41. Stortinget ber regjeringen avvikle kontantstøtten.
  42. Stortinget ber regjeringen inngå langsiktige avtaler med frivillig sektor om integreringsarbeid og ta initiativ til at kommunene inngår avtaler lokalt.
  43. Stortinget ber regjeringen inngå avtaler med frivillige organisasjoner for å sikre flere flyktningguider. Særlig gjelder dette enslige mindreårige som trenger stabile veiledere over lang tid.
  44. Stortinget ber regjeringen vurdere hvordan finansiering av kulturliv og idrett i kommunene kan innrettes for å lage viktige møteplasser for integrering.
  45. Stortinget ber regjeringen finansiere Handlingsplanen mot radikaliserings og voldelig ekstremisme.
  46. Stortinget ber regjeringen forsterke finansieringen slik at både forebyggende tiltak mot radikaliserings og ekstremisme og ulike Exit-tiltak sikres langsiktig finansiering.
  47. Stortinget ber regjeringen sørge for at verktøy og metoder for systematisk forebyggende arbeid mot radikaliserings og ekstremisme blir tatt i bruk i alle politidistrikt.
  48. Stortinget ber regjeringen øke bemanningen i asylmottak gjennom en fire – femårig opptrappingsplan i tråd med forslag i Bergeutvalget (2011) og Lidén (2013) om en minimumsbemanning på ett årsverk per barn, det vil si omtrent én ansatt per tre barn til enhver tid på døgnet, hvor

minst halvparten har barnefaglig kompetanse etter samme definisjon som i omsorgssentrene.

49. Stortinget ber regjeringen forsterke vergeordningen og sette et lavere tak på antall klienter en verge kan ha.
50. Stortinget ber regjeringen ta initiativ til å opprette SOS barnebyer i Norge for asylbarn som kommer alene, og lage en plan for økt bruk av folkehøyskolemodellen for flere enslige mindreårige asylsøkere.
51. Stortinget ber regjeringen i samarbeid med frivillig sektor opprette egne fadderordninger for unge asylsøkere.»

Det vises til dokumentet for nærmere beskrivelse av forslagene.

2.2 Komiteens merknader

Komiteen viser til Meld. St. 30 (2015–2016) Fra mottak til arbeidsliv – en effektiv integreringspolitikk, som i stor grad omhandler de samme spørsmål og tema som representantforslaget fra representantene Lysbakken og Andersen om å sikre integrering. Komiteen henviser den nærmere vurderingen av de foreslåtte tiltakene i representantforslaget til behandlingen av stortingsmeldingen.

3. Forslag fra mindretall

Forslag fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen gjeninnføre inntil 250 timer norskopplæring for asylsøkere i mottak.

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen øke antall timer norskopplæring i asylmottak for personer som venter på asylvedtak. Frivillige organisasjoner må gis økt støtte for å organisere ytterligere norskopplæring.

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen sørge for at verge- og tolketjenesten fungerer og har tilstrekkelig kapasitet fra ankomst.

Forslag 4

Stortinget ber regjeringen forsterke Husbankens låne- og tilskuddsordninger for vanskeligstilte.

Forslag 5

Stortinget ber regjeringen finansiere datainnsamling ved Norsk kunnskapssenter for vold og trauma-

tisk stress for å skaffe datagrunnlag på de nyankomne flyktningene.

Forslag 6

Stortinget ber regjeringen inngå langsiktige avtaler med frivillig sektor om integreringsarbeid og oppfordrer kommunene til å inngå avtaler lokalt.

Forslag 7

Stortinget ber regjeringen fremme en stortingsmelding om arbeidet mot sosial dumping og arbeidslivskriminalitet, i lys av de forsterkede utfordringene som kan komme når et høyt antall flyktninger skal integreres i arbeidsmarkedet.

Forslag 8

Stortinget ber regjeringen finansiere Handlingsplanen mot radikaliserings og voldelig ekstremisme.

Forslag 9

Stortinget ber regjeringen forsterke finansieringen slik at både forebyggende tiltak mot radikaliserings og ekstremisme, og ulike Exit-tiltak, sikres langsiktig finansiering.

Forslag fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 10

Stortinget ber regjeringen avvikle kontantstøtten.

Forslag 11

Stortinget ber regjeringen etablere flere tiltaksplasser og samarbeid med blant annet attføringsbransjen i praktisk kvalifisering og arbeidstrening.

Forslag 12

Stortinget ber regjeringen aktivt arbeide for å øke andelen ansatte med minoritetsbakgrunn i offentlige etater.

Forslag 13

Stortinget ber regjeringen sikre at ansatte i offentlige etater, herunder Nav, har god flerkulturell kompetanse.

Forslag fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Venstre og Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 14

Stortinget ber regjeringen vurdere en ordning der IMDi gjør direkte avtaler med folkehøgskoler om integrering av unge flyktninger, for redusert ventetid i asylmottak og rask integrering.

Forslag 15

Stortinget ber regjeringen sørge for at UDI intervjuer og behandler søknader for dem med stor sannsynlighet for opphold, raskere, slik at den ledige kapasiteten i kommunene kan utnyttes.

Forslag fra Kristelig Folkeparti, Venstre og Sosialistisk Venstreparti:*Forslag 16*

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om at kravet til avklart identitet for å få midlertidig arbeidstillatelse legges på samme nivå som det i dag er for innvilgelse av asylsøknad.

Forslag 17

Stortinget ber regjeringen umiddelbart sørge for betydelig raskere saksbehandling av asylsøknader som gjelder asylsøkere som mest sannsynlig får opphold.

Forslag 18

Stortinget ber regjeringen sørge for raskere saksbehandling av familiegjenforeningssaker.

Forslag 19

Stortinget ber regjeringen vurdere å opprette en sentral enhet innenfor barnevernet som har ansvar for å følge opp ikke-bosatte barn som er ofre eller mulige ofre for menneskehandel, og bistå lokale barnevernskontor med oppfølging av barn som er ofre eller mulige ofre for menneskehandel.

Forslag fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti:*Forslag 20*

Stortinget ber regjeringen sørge for at kommunenes utgifter dekkes 100 pst. gjennom økt integreringstilskudd.

Forslag 21

Stortinget ber regjeringen sørge for at det anskaffes boligmoduler for å sikre boliger til alle som skal bosettes. Boligmodulene må fortrinnsvis etableres i et mindre antall på hver lokasjon. Boligmodulene som tas i bruk, må lett kunne flyttes på og tas i bruk som studentboliger i ettertid.

Forslag 22

Stortinget ber regjeringen sikre at det inngås forpliktende avtaler med frivillig sektor for systematisk samarbeid om tiltak for en god integrering i lokalsamfunnet av beboere på asylmottak, herunder for eksempel koordinere språkopplæring fra frivillige,

aktivitetstilbud for både voksne og for barn, og flyktningguider.

Forslag fra Venstre og Sosialistisk Venstreparti:*Forslag 23*

Stortinget ber regjeringen vurdere å innføre kvalitetskriterier for språkopplæring i introduksjonsprogrammet.

Forslag 24

Stortinget ber regjeringen vurdere å etablere flere forsøksprosjekt med alternative metoder for språkopplæringen for voksne innvandrere.

Forslag 25

Stortinget ber regjeringen legge til rette for at institusjoner, organisasjoner, fagmiljø, næringsliv med flere kan etablere praksisplasser for flyktninger.

Forslag fra Senterpartiet:*Forslag 26*

Stortinget ber regjeringen utrede konsekvensene av å fjerne kravet om gjennomført asylintervju før midlertidig arbeidstillatelse kan gis, før en eventuell endring trer i kraft.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti:*Forslag 27*

Stortinget ber regjeringen følge opp forslagene i NOU 2011:14 Bedre integrering – Mål, strategier, tiltak, herunder en 10-årig innsats for å få flere i jobb.

Forslag 28

Stortinget ber regjeringen endre regelverket og sørge for at mottaksdrift i hovedsak drives av kommuner og frivillige organisasjoner.

Forslag 29

Stortinget ber regjeringen fremme forslag til endringer i regelverket som sikrer at flere asylsøkere kan arbeide lovlig og forsørge seg selv.

Forslag 30

Stortinget ber regjeringen sikre at alle barn under skolealder i asylmottak får rett til barnehageplass.

Forslag 31

Stortinget ber regjeringen sette i gang et prosjekt med forenklet prosedyre i klare innvilgelsessaker basert på forslag fra Norsk organisasjon for asylsøkere (NOAS).

Forslag 32

Stortinget ber regjeringen øke bemanningen i asylmottak gjennom en fire–femårig opptrappingsplan i tråd med forslag i Bergeutvalget (2011) og Lidén (2013) om en minimumsbemanning på ett årsverk per barn, det vil si omtrent én ansatt per tre barn til enhver tid på døgnet, hvor minst halvparten har barnefaglig kompetanse etter samme definisjon som i omsorgssentrene.

Forslag 33

Stortinget ber regjeringen forsterke vergeordningen og sette et lavere tak på antall klienter en verge kan ha.

Forslag 34

Stortinget ber regjeringen i samarbeid med frivillig sektor opprette egne fadderordninger for unge asylsøkere.

Forslag 35

Stortinget ber regjeringen revidere introduksjonsordningen slik at den gjøres mer individtilpasset og slik at all grunnleggende kvalifisering kan tas innenfor introduksjonsprogrammet.

Forslag 36

Stortinget ber regjeringen koble mentorer fra næringslivet tidligere inn i introduksjonsprogrammet.

Forslag 37

Stortinget ber regjeringen utvikle samarbeid med attføringsbransjen i introduksjonsoppleggene, særlig når det gjelder språk og arbeid.

Forslag 38

Stortinget ber regjeringen innføre en ny tilskuddsordning med utviklingsmidler for å styrke kommunenes arbeid med introduksjonsprogram og opplæring i norsk og samfunnskunnskap.

Forslag 39

Stortinget ber regjeringen sørge for at universiteter og høyskoler utvikler særlige opplegg for raskt å kunne bistå kvalifiserte innvandrere slik at de kan bruke sin utdanning i Norge, for eksempel gjennom å knytte norskopplæringen mer til den utdanning per-

sonen allerede har. Desentraliserte studietilbud må utvikles og tas i bruk lokalt.

Forslag 40

Stortinget ber regjeringen i samarbeid med eksempelvis universiteter, høyskoler og andre kompetansmiljø utvikle et større program for etablererkunnskap/-utdanning som en del av introduksjonsordningen og som videreutdanning. Det må lages en egen handlingsplan for etablerervirksomhet blant innvandrere, herunder egnede finansieringsordninger for etablerere.

Forslag 41

Stortinget ber regjeringen inngå avtaler med frivillige organisasjoner for å sikre flere flyktning guider. Særlig gjelder dette enslige mindreårige som trenger stabile veiledere over lang tid.

Forslag 42

Stortinget ber regjeringen utrede suksesskriteriene for flerkulturell rekruttering i offentlige og private virksomheter.

Forslag 43

Stortinget ber regjeringen etablere et hurtigsporsystem for forhåndsgodkjente bedrifter som kan gis tilskudd til opplæring, arbeid og språkopplæring for flyktninger.

Forslag 44

Stortinget ber regjeringen etablere rekrutteringsordninger i universitets- og høyskolesektoren for flyktninger med høyere kompetanse.

Forslag 45

Stortinget ber regjeringen sikre at universiteter og høyskoler kan tilby ekstra studieplasser til bosatte som trenger det for å få nyttiggjort seg sin opprinnelige utdanning.

Forslag 46

Stortinget ber regjeringen vurdere om og hvordan arbeidsinnvandringen til Norge kan reduseres i perioder hvor svært mange flyktninger skal integreres i det norske arbeidsmarkedet.

Forslag 47

Stortinget ber regjeringen øke antall minoritetsrådgivere på skolene.

4. Komiteens tilråding

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til meldingen og ber Stortinget gjøre slikt

v e d t a k :

I

Stortinget ber regjeringen etablere en uavhengig tilsynsordning for asylmottaksdrift.

II

Stortinget ber regjeringen styrke den barnefaglige kompetansen i hele mottakskjeden.

III

Stortinget ber regjeringen vurdere å etablere en ordning med et «hurtigspor» for personer i asylmottak som nylig har fått innvilget oppholdstillatelse, og personer fra grupper som har høy sannsynlighet for å få innvilget sin søknad om beskyttelse. Dette med sikte på å få folk raskere ut i arbeid og aktivitet.

IV

Stortinget ber regjeringen sørge for at verge- og tolketjenesten fungerer og har tilstrekkelig kapasitet.

V

Stortinget ber regjeringen sørge for å gjennomgå kapasiteten i mottak for gjennomføring av bosettingsintervjuet, for å få raskere bosetting.

VI

Stortinget ber regjeringen styrke forskningen på integrering.

VII

Stortinget ber regjeringen utarbeide tydeligere retningslinjer for Nav som sikrer at fellesskapet ikke betaler livsopphold til personer som kan, men ikke vil delta i arbeid eller aktivitet av religiøse eller ideologiske årsaker.

VIII

Stortinget ber regjeringen sørge for at integreringsprosessen starter med en kompetansekartlegging. Kartlegging vil danne grunnlag for bedre planlegging av bosettings- og integreringsløp, samt for individuell oppfølging også i mottakene.

IX

Stortinget ber regjeringen utrede en mulighet for å trekke tilbake økonomisk støtte til trossamfunn som:

1. oppfordrer til lovbrudd,
2. tar imot utenlandsk finansiering fra stater som bryter fundamentale menneskerettigheter,
3. andre alvorlige forhold som kan medføre tilbakeføring av statlig støtte.

Regjeringen bes utrede retningslinjer for når slik støtte kan trekkes tilbake.

X

Stortinget ber regjeringen forsterke oppfølgingen av Handlingsplanen mot radikaliserings og voldelig ekstremisme, herunder forebyggende tiltak og ulike Exit-tiltak.

XI

Stortinget ber regjeringen sørge for at verktøy og metoder for systematisk forebyggende arbeid mot radikaliserings og ekstremisme blir tatt i bruk i alle politidistrikt.

XII

Meld. St. 30 (2015–2016) – Fra mottak til arbeidsliv – en effektiv integreringspolitikk – vedlegges protokollen.

XIII

Dokument 8:29 S (2015–2016) – om å sikre integrering – vedlegges protokollen.

Oslo, i kommunal- og forvaltningskomiteen, den 9. juni 2016

Helge André Njåstad

leder

Geir Sigbjørn Toskedal

ordfører

